

קבץ

דבורי מוהרא"ש

דבורים נוראים ונפלאים, מעוררים מעירים ומחזקים, אשר מתוך הנחל נובע מקור חכמה נובעים, להחיות גפוש כל חי ומשם ישקון העדרים, להתחזק בעבודת הבורא בכל דרגת שיהיו נמצאים

אשר נאמרו בסעדת מלוה דמלכה על ידי
מרן מוהרא"ש שליט"א

מוצאי שבת פרשת תרומה

ליל יב אדר תשע"ג

יצא לאור ב"א סיון תשע"ד

על ידי תלמידי מתיבתא 'היכל הקדש'

חסידו גרסלב

עיר הקדש ירושלים תוכב"א

שָׁמֶן זַיִת זָךְ – כְּתִית לַמָּאֹר

שְׁעוֹר ח'

ליל שישי שבוע פרשת תצוה ליל יב אדר תשע"ג

פְּרִשַׁת הַשְּׁבוּעַ פּוֹתַחַת (שְׁמוֹת כו, כז): וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שָׁמֶן זַיִת זָךְ כְּתִית לַמָּאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד. פֶּרֶשׁ רַש"י, זָךְ, בְּלֵי שְׁמָרִים כו', כְּתִית – הַזֹּתִים הֵיחָּ פּוֹתֵשׁ בְּמִכְתָּשֶׁת וְכו'.

קִשָּׁה לְהַבִּין אֶת הַעֲנֵן הַרוֹחֵנִי שֶׁבְּאָדָם

הַיְנָה הַנְּשָׁמָה הַקְּדוּשָׁה הִיא חֵלֶק אֵלּוֹן מוֹפְעֵל מוֹפָשׁ (אֵיִיב לֹא, ב), שֶׁהַתְּלַבְּשָׁה בְּאָבָא וְאָמָא, וְכִדְאִיתָא בְּגִמְרָא (נִדָּה לֹא ע"א): 'שְׁלֹשָׁה שְׁתַּפּוּיִן יֵשׁ בְּאָדָם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָבִיו וְאָמוֹ, אָבִיו מְזַרְעֵי הַלֶּכֶן שֶׁמִּמֶּנּוּ עֲצָמוֹת וְגִידִים וְצַפְרָנִים וּמַחַ שְׁבְרָאֵשׁוּ וְלֶכֶן שְׁבַעֲיִן, אָמוֹ מְזַרְעֵת אָדָם שֶׁמִּמֶּנּוּ עוֹר וּבָשָׂר וְשַׁעֲרוֹת וְשַׁחֹר שְׁבַעֲיִן, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן בּוֹ רוּחַ וְנִשְׁמָה וְקִלְסָתָר פָּנִים וְרֵאִית הָעֵינַי וְשָׁמִיעֵת הָאָזְן וְדַבּוּר פֶּה וְהַלּוּף רַגְלִים וּבִינָה וְהַשְּׂבָל; הַרוּחַ וְהַנְּשָׁמָה שֶׁהַקְּדוּשׁ

ברוך הוא נֹתֵן בְּאָדָם הִיא רוּחָנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת, וְדָבָר זֶה – אֲשֶׁר הַרוּחָנִיּוֹת מְלַבֶּשֶׁת בְּתוֹךְ הַגְּשָׁמִיּוֹת הוּא דָבָר נֶעְלָם וְנִסְתָּר מִבְּנֵי אָדָם, וְאֵינָם מְסַגְּלִים לְהִבִּין אִיךָ יָכוֹל לְהִיּוֹת דָּבָר כָּזֶה, וְעַל כֵּן אֵינָם יְכוּלִים לְהִבִּין אָדָם מְרוֹמָם – "אִיךָ יָכוֹל לְהִיּוֹת שֶׁהוּא יוֹתֵר גְּבוּהָ וְרוּחָנִי מִבְּנֵי?"

כָּל אָדָם לָמֵי זְכוּתוֹ זֹכֵה לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ בְּחִינּוֹת קְדוּשׁוֹת אֵינֶתָּא בְּזַחַר תְּקַדּוּשׁ אֲוֹדוֹת הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁזֹּכֵה הָאָדָם עַל יְדֵי יְגִיעָתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה עַל יְדֵי זְכוּד הַנֶּפֶשׁ וְכוּ', וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ (חֶלֶק ב' צד ע"ב): 'בַּר נֶשׁ בַּד אֶתִּילִיד – יְהִיבִין לִיָּה נֶפֶשׂא מִסְטָרָא דְבְּעִירָא, מִסְטָרָא דְדַכְיוּ, מִסְטָרָא דְאַלִּין דְּאֶתְקֵרוֹן אֹפְנֵי תְּקַדֵּשׁ. זְכָה יְתִיר, יְהִיבִין לִיָּה רוּחָא... זְכָה יְתִיר, יְהִיבִין לִיָּה נֶפֶשׂא... זְכָה יְתִיר, יְהִיבִין לִיָּה רוּחָא... זְכָה יְתִיר, יְהִיבִין לִיָּה נֶשׂמַתָּא' וְכוּ' וְכוּ'. וְאֵלּוּ חֻמְשֵׁת הַפְּרָצוּפִים, נֶפֶשׁ הִיא מְלֻכּוֹת, רוּחַ הִיא תְּפֹאֲרֵת, נֶשְׁמָה הִיא בִּינָה, חַיָּה הִיא חֻמְמָה, יְחִידָה הִיא תְּכָלִית הַרְצוֹן – שְׂרוּצָה רַק אֵת הַפּוֹרָא יְתַבְּרָךְ. וְזֹאת הִיא בְּחִינָה אַחַת, אֲבָל בְּנֶפֶשׁ לְבַד קַיְמוֹת אֱלֻפִים וְרַכְבוֹת בְּחִינּוֹת, נֶפֶשׁ דְּנֶפֶשׁ, וְכֵן רוּחַ דְּנֶפֶשׁ, נֶשְׁמָה דְּנֶפֶשׁ, חַיָּה דְּנֶפֶשׁ, יְחִידָה דְּנֶפֶשׁ וְכוּ' וְכוּ'.

במים לים מכסים, אבל בעמקות יש הדבילים...

רבנו ז"ל אומר (לקימיי מוהר"ן חלק א סימן כא): 'כל צדיק נכוה נכוה מחפתו של חברו' - וכמובא פרוש הפסוק (ישעיה יא ט): "כי מלאה הארץ דעה את ה' במים לים מכסים", כי בהשכל המשתף יהיו פלם שוים, שהכל ידעו את ה', אפלו עבדו"ם, אך בעמקות החכמה יהיה כל אחד לפי מדרגתו, במים המכסים לים, שלמעלה המים שוים בכל מקום, אך בעמקות הם מובדלים מאוד, כי בנה המקום המים נמוכים וסמוכים לארץ, ובמקום אחר עמקים יותר ויותר, ובמקום אחר הם עמקים עד תתהום פן יהיה בהשגת השם יתברך לעתיד; ורואים בחוש דבר זה בענין למוד התורה הקדושה, הנה ילד קטן לומד א' ב', אחר כך לומד לקרא, להתפלל וללמד הפוש... ובעצם הוא לומד אותה תורה שלומד תזקן בעמקות, ומבחינן זה נראה שלומדים אותו דבר. וכן בכל למוד - רק אחד זוכה לעמק, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ויקרא רבה ב, א): 'בנהג שבעולם אלה בני אדם נבנסין למקרא יוצא מהן מאה, מאה למשנה יוצאין מהן עשרה, עשרה לתלמוד יוצא מהן אחד'. וכן בהלכה, פלם לומדים, אך זה שמתנועע יותר, זוכה להצליח יותר. ואפלו בגשמיות, נקח לדגמה צפעי, יש חלוק בין מתלמד שהחל לצפע, מאתמול, לבין אחד

שֶׁצוֹבֵעַ בְּכָר חַמְשִׁים שָׁנָה, שְׁיִכּוֹל לְצַבֵּעַ עִם עֵינָיִם עֲצוּמוֹת, וְכִמוֹ כֵּן
נָגַר וְסַנְדָּלָר.

הַהֶבְדֵּל בֵּין מִי שֶׁמְחִזֵּק מַעֲמָד בְּנִסְיוֹנוֹת לְבִין הַמְתִּיאֵשׁ
וְעַל אַחַת פְּמָה וְכַפָּה בְּרוּחָנִיּוֹת, יְהוּדֵי מַתְיָנֵעַ בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם
יִתְפָּרֵה, וְעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶׁעוֹבֵר – מְנַסִּים אוֹתוֹ בְּנִסְיוֹנוֹת קָשִׁים
וּמְרִים, וְאֵף עַל פִּי כֵּן הוּא מְחִזֵּק מַעֲמָד וּמִתְקַדֵּם הֶלְאָה, לְמִרְוֹת
שֶׁהוּא חוֹטֵף מִכּוֹת בְּכָל פַּעַם – מְחִזֵּק מַעֲמָד, בְּפָה גְדֹלָה מֵעֲלֵתוֹ
לְעַמְתּוֹ שֶׁל זֶה, שֶׁבְּאֲשֶׁר עוֹבְרִים עָלָיו בְּזִיוֹנוֹת וּקְשָׁיִם – הוּא עוֹזֵב
מִתּוֹךְ יְאוֹשׁ וּמִפְטִיר: – "לֹא צְרִיכִים אוֹתִי", אוֹ שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהִיּוֹת
עַרְלִיכֶעַר אִיד וְזֶה לֹא הוֹלֵךְ לוֹ – מְנִיחַ אֶת מְקוֹמוֹ וְנוֹפֵל. וְזֶה מַה
שֶׁאוֹמֵר הַזֶּהר תְּקַדּוּשׁ – זָכָה יְהִיבְנֵן לִיה לְנַפְשִׁיהּ, זָכָה יִתִּיר יְהִיבְנֵן
לִיה רוּחִיהּ, זָכָה יִתִּיר יְהִיבְנֵן לִיה נְשָׁמְתָא, זָכָה יִתִּיר יְהִיבְנֵן לִיה
נְשָׁמָה דְנְשָׁמָה וְכוּ' וְכוּ', עַד שֶׁהוּא לֹא רוֹצֵה כְּלוּם – רַק אֶת תְּקַדּוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא.

מַעֲשֵׂה נִפְלֵא מִהַתְחִיבוֹת שֶׁסֵּפֶר רַבְּנֵי ז"ל

רַבְּנֵי ז"ל אָמַר, שֶׁהַעֲקָר הוּא מַה שֶׁקוֹרִין 'דְּעִרְהֵא לְטִיִּין זִיד'! וְסֵפֶר
(בּוֹכְבֵי אוֹר, סְפָרִים נִפְלְאִים, סִימָן ב): מַעֲשֵׂה בְּעֵנֵי אֶחָד שֶׁהִתְפָּרַגְם עֲצָמוֹ

מחפירת מיט למבור. פעם אחת חפר מיט, ומצא במקום שחפר אכן טוב שהיה שויוז הון רב מאד, ולא ידע שויוז. והלך לאמן שיאמרו אותה בשויוז, וענה לו, שאין בזה המדינה שיוכל לשלם שויוז, וצריך לפע ללונדון לעיר המלוכה. אבל הוא היה עני ולא היה לו כסף לפע. והלך ומכר כל אשר לו, והלך מבית לבית בשביל הנדבות, עד שהספיק לו לפע עד היום. ורצה לעלות על הספינה, ולא היה לו והלך להקאפיטאן והראה לו המרגליות.

ולקח אותו תכף הקאפיטאן על הספינה בכבוד גדול, ואמר לו אתה בטוח גדול. ונתן לו חדר מיוחד ערשטע קלאס [מחלקה ראשונה] ובכל התענוגים באחד מהנגידים הגדולים. והחדר שלו היה לו חלון לתוך הים, והוא היה תמיד מתעלם ומשמח נפשו עם הדימנענט (היהלום), ובפרט בעת האכילה, שעל ידי השמחה והרחבת הלב טוב ורפואה שיתעכל המאכל בנקל. ופעם אחת ישב לאכל והדימנענט היה מנח על השלחן להתעלם בו וישן.

בינתיים בא המשרת ולקח המפה והפרורים, ולא ידע מהדימנענט והשליך הכל לים. ובשחקיץ מהשנה והבין כל זה היה לו לצער גדול, כמעט שיצא מהדעת ומה יעשה, והקאפיטאן הוא גזלן שיהרג אותו בעד מחיר נסיעת הספינה. על כן עשה את עצמו שמה כאלו לא ידע. ודרך הקאפיטאן היה בכל יום לדבר אתו איזה שעות, וכן

בֵּא בְיֹם הַזֶּה וְהוּא עֹשֶׂה אֶת עֲצָמוֹ שְׁמֵחַ עַד שְׁלֹא הִכִּיר בּוֹ שׁוֹם שְׁנוֹי. וְאָמַר לוֹ הַקַּאפִּיטָאן, הֲלֹא אֲנִי יוֹדֵעַ שְׂאִתָּה חֶכֶם וַיִּשֶׁר לְבִי, וְאֲנִי רוֹצֵה לְקַנּוֹת הַרְבֵּה תְּבוּאָה לְמִפּוֹר בְּלוֹנְדוֹן, וְאוּכַל לְהִרְוִיחַ הַרְבֵּה, וְאֲנִי יָרָא שְׁלֹא יֵאמְרוּ שְׂאֲנִי גּוֹנֵב מֵאוֹצֵר הַמְּלָךְ. עַל כֵּן יִהְיֶה הַקְּנִיָּן עַל שְׂמֹד, וְאֲנִי אֲשַׁלֵּם לָךְ בְּמִיטָב.

וְהוּמַט בְּעֵינָיו וְעָשׂוֹ כֵּן. תִּכְרַף בְּשִׁבְאוֹ לְלוֹנְדוֹן, מֵת הַקַּאפִּיטָאן וְנִשְׁאַר הַכֵּל אֲצֵל זֶה הָאִישׁ, וְהָיָה כְּפֶל כְּפֶלִים מִחֲשׂוֹי שֶׁל הַדִּימְעָנִט. וְסִיִּם רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁהַדִּימְעָנִט לֹא הָיָה שְׁלוֹ, וְהוּא רָאָה שֶׁנֶּאֱבַד מִמֶּנּוּ. הַתְּבוּאָה הָיָה שְׁלוֹ, וְהוּא רָאָה שֶׁנִּשְׁאַר אֲצֵלוֹ. אִיזֵן וְוֹאֵם עַר אִיזֵן גְּעַקוּמְעֵן צוֹ זֵיִן זֵאָה, אִיזֵן נָאָר וְוִיִּל עַר הָאֵט זִיָּה דְעַר הַאֲלִטִּין וְכָל מַה שֶׁהִגִּיעַ לְעֵינָיו, הוּא רַק מַחֲמַת שְׂהַחֲזִיק מֵעֵמֶד.

לְהַחֲזִיק תְּמוּדָה בְּמַדַּת הַהַתְחַזְקוֹת

וְאֵת זֶה אָמַר רַבְּנוּ ז"ל עַל עֲצָמוֹ: "לְמַחַ זְכָה לְהִגִּיעַ לְעֵינָיו? – כִּי הוּא הַחֲזִיק מֵעֵמֶד! צְרִיךְ לְהַחֲזִיק מֵעֵמֶד בְּזֶה הָעוֹלָם – וְאִם אִם נִגְזַר עַל הָאָדָם שֶׁצְּרִיךְ לְעֵבֶר עָלָיו מַה שֶׁיַּעֲבֹר, צְרוּת יִסּוּרִים בְּזֵינּוֹת שְׂפִיכוֹת דָּמִים – שֶׁיִּדְבְּרוּ עָלָיו וְכו' – כִּי כָּל אָדָם סוֹבֵל צְרוּת, וְאֲצֵל כָּל אֶחָד – צְרָתוֹ הִיא הַגְּדוּלָּה בְּיוֹתֵר, כְּמוֹ יֶלֶד קָטָן שֶׁבּוֹכָה בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ עַל שֶׁמִּבְּגָד דָּרָךְ עַל קַפְסַת הַסִּפְרִיּוֹת הִרִיקָה הַשֶּׁאֲמִין

במכוננית... ואנשים צוחקים. אבל ההרגשה של הילד היא כמו מבגר שמכונניתו עברה תאונה... לכל אחד נדמה שצרתו היא הגדולה ביותר, ומי שיותר גדול, מתקים אצלו (קהלת א, יח): "יוסף דעת יוסף מכאוב", מי שיש לו יותר שכל – עובר עליו יותר, ועקר העצה היא לאזור עצמו באזור של התחזקות, ולהחליט בהסכם חזק שלא יפול בדעתו כלל לעולם, רק להתחזק תמיד – יהיה איד שיהיה. פי על כל אדם עובר מה שעובר, והעקר הוא דערה אלטין זיך.

וילאדם לא מצא עזר, אלא בלהו בנגדו!

ומוכא בדברי הרב החסיד, איש האלקי, רבי אברהם בן ר' נחמן ז"ל (בוכבי אור, שיחות וספורים סימן לט): בדבר המחלקת שהיתה עליו (על רבנו ז"ל), עין בזהר הקדוש (פראשית כח ע"א) שכתב שם לענין משה: "ואדם אתקרי איהו, ובגינה אתמר בגלותא בתראה (פראשית ב, כ): "וילאדם לא מצא עזר", אלא בלהו בנגדו. וכאשר יצא מפיו הקדוש על בלליות הצדיקים שהיו בימיו: בשם שהחולקים עלי אינם יודעים ממנו, כך גם אלו האוחזים ממנו אינם יודעים ממנו – הינו שבלם בנגדו, סובב והולך על רבנו ז"ל, שבלם היו נגדו; עד כאן לשונו של ר' אברהם ז"ל. הנה התבוננו בכל הספרים¹, ובפרט מספרים של

¹ יש לי ספריה גדולה וענקית מלאה ספרים רבים מאד...

ספוגי מעשיות מגדולים וצדיקים, אף אחד מהם לא מצטט את רבנו ז"ל או מספר עליו, וכי הוא לא היה יכול לעשות מופתים נפלאים כמו הרבי הזה והזה? אלא שהעלמה והסתרה פה גדולה, כמו שמוכח בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר חלק ב' סימן סז): 'זה בחינת ההעלמה, שנתעלם חיפי והפאר של כל העולם. כי יש צדיק, שהוא חיפי והפאר וחתן של כל העולם בלוי' – קל לשבת באן עם פוס תה, אבל באשר אדם חוטף בזיונות ושפיכות דמים, וממציאים עליו דברים שלא היו ולא נבראו – זה קשה מאד ונדבר זה נמשך עד היום, שבמקום פרסום שם הצדיק האמת הפעל דבר מגדיל ומרומם אנשים ריקים לגמרי].

הרחוק מהמחייבות ללמוד התורה, לדאבונו

יש אדם שכה רחוק מלמוד התורה, שאל אם הוא מקפיד להעביר הסדרה מפרשת השבוע, הוא יענה לך בבטול באלו נשאל על דבר שאינו נצרך כלל, חס ושלום. שאל אותו אם הוא סיים פעם אחת ששה סדרי משנה, יסתכל עליך בעל אחד שיצא מדעתו² ... סימנת

² היה באן יהודי בן שמונים, יהודי טוב וחסן, נתנו למד באן בביתו, ונכדיו לומדים באן כיום. היו לו מענות וכו', שאלתי: "האם סימתם פעם ששה סדרי משנה?" "נע... הוא אומר – קצת קדשים... קצת מהרות" ... ואני מסתכל עליו, יהודי זקן עם זקן לבן. וככה זה נראה.

ש"ס? הוא מסתפל עליך כמו על צחוק, הוא רואה בחורים צעירים שפנימו במהירות את הש"ס, זה אצלו ליצנות... אמור לו: "תגיד גם אתה את כל הש"ס"... מיד יענה: "אבל זה לא נקרא ללמד"... ואם תעורר אותו: "הלוא עוד מעט יוליכו אותך לקבורה, חמף ואכל!" הוא מיד יגיב בבקלה: "אל תדבר מזה, אתה עושה לי מרה שחורה". ואף אתה אמור לו: "מה לך נבחה? הרי אני מכין אותך שתדע מה חשוב שם"... כמו שמספר רבנו ז"ל ב'ספורי מעשיות' (מעשה א'): 'ושאל המומנה את הרוח: מה יקר שם והינו אינה דברים הם שם ביקר ובחשיבות, ואמר לו, שכל הדברים הם שם ביקר גדולי - ולכן מחשבות אודות התכלית, אינן צריכות להביא לידי מרה שחורה, אלא לידי התעוררות, שנשפיל לידע, כי שם בשמים, חשוב רק התורה והתפלה שצברנו בהאי עלמא.

להעריך את היחלומים שאנו אוספים בתפלה

הבה ונתבונן, כל 'אמן', 'אמן יהא שמיה' וכו' שאדם זוכה לחטוף כאן בזה העולם - כל כך חשוב למעלה, כל אמן הוא כמו יחלום

³ השני למלך בבר הגיע... מה שרק עבר עליו (הספור הראשון הוא מוסר נורא) מצא אהד עם עין גדול, אדם גבוה שאומר לו: השיאו את דעתך בדבר שמוות! והוא צעק: זה בודאי ישנו בעולם... עד שהמונע היה צריך לחזור בו, ולומר: שכן ישנו כו'. עד שהיה בעיר וכו', ושם הכל יקר.

יָקָר שְׁלֹבְלָתִי מְבִינִים [אֲנָשִׁים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה] – נִדְמָה כְּמוֹ זְכוּכִית פְּשׁוּטָה בְּלִי עֶרְךָ, וְעַל כֵּן עָלִינוּ לְהִזְהַר בְּיוֹתֵר, לְהִקְפִּיד לְהִתְפַּלֵּל כְּרֵאוּי מִתְחִלַּת הַתְּפִלָּה וְעַד סוּפָה⁴ – שְׁלֹא לְהִפְסִיק אֶפְלוּ בְּדַבּוּר קָל, בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפֶן, שֶׁמְלֻכְבַּד הָאִסּוּר הַחֲמוּזֵר שֶׁבְּדָבָר, הֲרֵי עָלִינוּ לְהִזְהַר שְׁלֹא יִגְרַם לָנוּ אֵיזוּת הַפְּסֵד, בְּכֶךָ שֶׁנִּחְסֵר אֵיזוֹ אֲמִירַת 'אֶמֶן', וּבְרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ... כִּי הֲרֵי מִנְחִים לְפָנֵינוּ יִהְיוּמִים יְקָרִים רַבִּים מְאֹד, וְלִמְרוֹת שְׁאֵינָנוּ יוֹדְעִים לְהַעֲרִיךְ אוֹתָם], וְעָלִינוּ לְאַסֵּף אוֹתָם אַחַד לְאַחַד⁵. זְכוּרָנִי, שְׁבִילִדוּתִי רְאִיתִי יְהוּדֵי שְׂיֵשֶׁב בְּבֵית הַכְּנֻסֶת, וְאִם שֶׁכָּבַר הַתְּפִלָּה, יֵשֶׁב לְהִקְשִׁיב לְמִנְיָנִים הָאֲחֵרִים, מִנְיָן אַחֵר מִנְיָן, וְאָמַר עִם הַקְּהָל 'קִדְשָׁה' וּבְרַכּוּהוּ, וְעָנָה 'אֶמֶן יְהִי שְׁמִיהָ רַבָּה' פְּעָמִים אֵין מְסַפֵּר, פְּעַם שְׁאֵלְתִּיו: "לְמַה אֵתָּה יוֹשֵׁב כָּאֵן?" עָנָה לִּי: בְּשָׁנוֹת

⁴ הֲרֵי מְדַבֵּר בְּזֵמַן קָצֵר מְאֹד, שָׁבוּ צְרִיף לְהִתְאַפֵּק, בְּשִׁבְתַּת מִתְּפִלָּלִים בְּעֶרְךָ שְׁעֵתִים, וּבְחֹל שְׁעָה...

⁵ הַשּׁוּחַ אֵת דְּבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי מוֹהֲר"ן חֵלֶק א' סִימָן סה): כְּשֶׁאֲדָם עוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל, וּמְדַבֵּר דְּבוּרֵי הַתְּפִלָּה, אָזִי הוּא מְלַקֵּט צִיּוּצִים וּפְרָחִים וְשׁוֹשְׁנִים נְאִים. כְּאֲדָם הַחֹלֵף בְּשִׁדָּה, וּמְלַקֵּט שׁוֹשְׁנִים וּפְרָחִים נְאִים אֶחָת לְאַחַת, עַד שֶׁעוֹשֶׂה אֲגָדָה אֶחָת. וְאַחַר כֵּךְ מְלַקֵּט עוֹד אֶחָת לְאַחַת וְעוֹשֶׂה אֲגָדָה אֶחָת וּמְחַבְּרָם יחד, וְכֵן הוֹלֵף וּמְלַקֵּט וּמְקַבֵּץ כְּמוֹהוּ וְכְמוֹהוּ אֲגָדוֹת יְפִים וְנְאִים... מִי יִפְאָר גְּדֵל פֶּאֶר הַלְקוּטִים וְחִקְבוּצִים, שְׁאֲדָם מְלַקֵּט וּמְקַבֵּץ בְּדִבּוּרֵי הַתְּפִלָּה.

הזעם שהייתי כמה שנים בפולין במחנות רבוב⁶, לדאבוני החסרתי במשך השנים הללו קדשות, ועניות של זמן ובכרו – רבות מאד... לכן פגעת אני משלים זאת"⁷... מלבד זאת, עצם השהיה בבית הכנסת, ממשכת על האדם טהרה עצומה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים אומרים (ברכות טו ע"א): 'אמר רבי חמא ברבי חנינא, למה נסמכו אהלים לנחלים? דכתיב, (פסוק כד, ו): "בנחלים נטוה, פגגת עלי נהר, באהלים נטע" וגו'. לומר לה, מה נחלים מעלים את האדם מטמאה לטהרה. אף אהלים מעלים את האדם מרפה חובה לבק זכות'.

באשר שוברים את האדם והוא מתחזק – מאיר המח שלו וזהו ואתה תצוה וכו' פתית למאור, רבנו ז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ס): השכל הוא כמו נר הדולק, פי הוא דולק על ידי השמנים שנמשכין אליו, והם כמו שמן שנמשך אל פתילה הדולקת. וכשאין שמנים בגוף, אין השכל יכול לדלק בהתבוננות. ומזה באים משגעים, על ידי שנתבשין לחות הגוף. ועל ידי זה נתקלקל

⁶ והעיר בדרך אגב: "את יהדות הונגריה חסלו הנאצים הרשעים, ימח שמם, במשך כמה חדשים בודדים, רקמנא ליצלן".

⁷ מוהרא"ש נ"י העיר פאז: "יהודי חכם תמיד יש לו את השכל הזה"...

המח, על ידי שאיין לו שמנים לדלק. ועל פי זה מובן מה שאיתא עוד בדברי רבנו ז"ל (לקיטוי מוהר"ן חלק א סימן לו⁸; ועין בלקיטוי עצות אות 'ברית' סימן לט): 'על ידי תאורת נאור יכול לבוא לשגעון להיות משגע ממשי'. נמצא שהמח הוא השמן, ואיך זוכים לשמן זית זך הינו מח מזכך? על ידי "פתית למאור" – באשר שזכרים ומכים את האדם ואף על פי כן הוא מתחזק – מאיר המח שלו באפן אחר לגמרי, וזה סוד ההבדל בין אחד לשני, למה אחד זכה למה שזכה יותר מחברו? כי התחזק יותר!

כל הצדיקים לא באו למדרגתם אלא על ידי התחזקות

מוהרנ"ת ז"ל דבר פעם לפני אנשי שלומנו, והתלהב ואמר בתוך דבוריו: למה רבי שמעון בר יוחאי היה רבי שמעון בר יוחאי⁹ – כי היתה לו מדה זו בהתחזקות¹⁰, ולמה האר"י תקדוש הגיע לענינו? כי

⁸ השגעון של המשגע נמשך כי המח שלו התניבל, לכן הוא עצבני וכו', בפרט אדם הפוגם בבְּרִית, הנרע נמשך מן המח והפגם גורם שיהיה לו מח מבקבל לגמרי.

⁹ כל הזר תקדוש מלא בהשגות נוראות, עם כזאת התעוררות, סודות וסתרי נסתרות.

¹⁰ תקיטיות הרומית היתה חתיכת זקמא, ורשב"י השף את פרוצופם הטמא, במספר בגמרא (שבת לג ע"ב): 'נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר: כל מה שתקנו – לא תקנו אלא לצרף עצמו, תקנו שוקים – להושיב בהן זונות, מרחצאות – לעדן בהן עצמן, גשרים – למול מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וספר דבריהם, ונשמעו למלכות, אמרו: ...שמעון

הִיְתָה לוֹ מִדָּה זוֹ בְּהִתְחַזְּקוֹת¹¹, וְלָמָּה הִבְעַל שָׁם מִזֵּב הַקְדוּשׁ זָכָה לְהַגִּיעַ אֶל מִדְרַגָּתוֹ? בִּי הִיְתָה לוֹ מִדָּה זוֹ בְּהִתְחַזְּקוֹת¹², וְלָמָּה רִבְּנוּ הַקְדוּשׁ הָיָה רִבְּנוּ הַקְדוּשׁ? בִּי הִיְתָה לוֹ מִדָּה זוֹ בְּהִתְחַזְּקוֹת, וְסִיִּים: וְלָמָּה אָנִי כְּמוֹ שְׁהֲנַנִּי? בִּי יֵשׁ בִּי מִדָּה זוֹ שֶׁל הִתְחַזְּקוֹת, אִם הָיוּ יוֹדְעִים בַּיּוֹם אִיךְ מוֹתְרָנִית ז"ל הָיָה נִרְאָה – לֹא הָיִינוּ מְאֻמִּינִים, בִּי בְּחַיֵּי חַיּוֹתוֹ שֶׁל אָדָם, קָשָׁה לְהַכִּיר אֶת גְּדֻלָּתוֹ. הוּא הָיָה חֲבוּשׁ

שְׁנֵנָה יִתְרָג, אֲזוֹל הוּא וּבְרִיָּה מִשּׁוּ בִי מִדְרָשָׁא, כֹּל יוֹמָא הָוָה מִיִּיתִי לְהוּ דְבִיתָהוּ רִיפְתָּא וְכוּזָא דְכִינָא וְכַרְבִּי, בִּי תַקִּיף גְּזִירְתָּא אָמַר לִיה לְבְרִיָּה: נְשִׁים דְעֵתָן קִלְהָ עֲלִיָּהוּ, דִּילְמָא מִצְעָרִי לָהּ וּמִגְלִיאָ לָהּ, אֲזוֹלוּ מִשּׁוּ בְּמַעְרְתָּא' (כְּפִי הַמְקַבֵּל, הַמְעַרְהָ הוּאֵת שׁוֹכֶנֶת בְּכַפֵּר פְּקִיעִי, בַּיּוֹם יֵשׁוּב עַרְבֵי עוֹזֵן, וּמַחֲמַת פַּחַד אִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִס לָשָׁם, הַמְעַרְהָ אֲטוּמָה וְעֲלִיָּהּ כְּנֹו בֵּית הַכְּנָסֶת, אֲוִמְרִים שְׂאֵחַת מֵאֲבָנֵי בֵּית הַכְּנָסֶת הוֹבְאָה מִהֲרִיסוֹת בֵּית הַמְקַדֵּשׁ, שְׁיִבְנָה בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ, אֲמִן) שָׁם יֵשׁב רֶשֶׁב"י עִם בְּנֵי שְׁתַּיִם עֲשֶׂרָה שָׁנָה, וְיֵצֵא וְאֵחָר כֹּד הוֹצֵרָה לְהַכְנִס לָשָׁם לְעוֹד שָׁנָה (נִמְרָא שְׁבַת שָׁם) אִיךְ יֵשׁ כַּחוֹת הַנְּפֶשׁ לְשֶׁבַת בְּרַצִּיפּוֹת שְׁלֹשׁ עֲשֶׂרָה שָׁנָה בְּמַעְרָה מִבְּלִי לְרֵאוֹת אֹר יוֹם! אֵלֵּא שְׂאֵחָו בְּמִדַּת הִתְחַזְּקוֹת!

¹¹ הַתִּינָתִם בְּיָלְדוֹתוֹ, וְאִמּוֹ יָרְדָה עִמּוֹ לְמַצְרַיִם לְהַתְגַּוֵּר אֲצֵל אֶחָיָה עַל שְׁפַת הַנְּיֻלוֹם, וְשָׁם גַּר אֲצֵל דִּודוּ בּוֹדֵד מִכָּל הָעוֹלָם, וְאָף אֶחָד לֹא יָדַע מִכּוֹנֵן, אָף שֶׁגְּדֻלָּתוֹ אֵין לְשַׁעַר, וְמִי הָיָה יָכוֹל לְדַעַת בִּי הָאָדָם הַזֶּה מִקַּבֵּל תּוֹרָה מִפִּי אֱלֹהֵינוּ וְכוּ', אֲבָל הַתְחַזֵּק בְּה' אֱלֹקֵינוּ, וְזָכָה לְמַה שְׁזָכָה.

¹² הַגְּדוּלִים בְּיִתְרָה חֲלָקוּ עֲלָיו, בְּתַחֲלַת דְרָכּוֹ, אָף גַּיְסוֹ הַצְּדִיק הַקְדוּשׁ רַבִּי גְרִשׁוֹן מִקִּיטוּב וִי"ע, חֲלָק עֲלָיו, וְעַם עַל אֲחֻזָּתוֹ שֶׁהִתְחַנְּנָה עִם אִישׁ רִיב, רַחֲמָנָא לִיצְלָן, בִּי הִבְעַל שָׁם מִזֵּב הַקְדוּשׁ הָיָה מֵאֵד מִסְתַּיֵּר אֶת עֲצֻמוֹ מִכָּלֵם, וְאָף הָיָה לְבוּשׁ כְּאֶחָד הַכַּפְרָיִים הַגּוֹיִים.

במקסמו (אפילו בלי כובע), ונהג בפשטות עצומה. וחלקו עליו מאד, ואף על פי כן התחזק מאד ולא נפל בדעתו ממה שעבר עליו.

משלו הנפלא של הצדיק מפרימישלאן זי"ע

בי את האמת הפנימית קשה מאד להכיר, כי היא נעלמת ונסתרת, לא כן השקר הוא נגלה לעינים, הנה אנשים טועים למראה עינים, באשר רואים איש הדור בלבשו, וזקנו יורד על פי מדותיו, אבל אם היו רואים את הפנימיות שלו – לא היו מתפעלים כל כך... ומספרים מעשה בהצדיק הקדוש רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע שבחצרו הופיע צעיר פוחז ויהיר. הוא בא לתת שלום לרבי מאיר'ל ואמר בהתנשאות: "אני בנו של פלוני, האדמו"ר המפרסם". נקש רבי מאיר על קנקנו ומצאו ריק. חמץ בן יין. אמר לו: מעשה בכלב אחד ששרת נאמנה את אדונו הפריץ עד שהזקין ובקש אדונו לשלחו ליער. אך כדי שלא יפגעו בו חיות היער עמד ועטה את ראשו בעור של אריה, אך לא היה די בכך והוא הוסיף וחבש את גבו בעור דב ואת רגליו בעור שועל. הגיע הכלב ליער ויצאה בו הרנה: חיה משנה הגיעה ליער וטיבה אינה ידוע. שליש אריה, שליש שועל ושליש דב. שמע על כך מלך היער וצוה על החיה המשנה לבוא לפניו. שאלו המלך: "מי אתה?" פתח היצור את פיו ואמר:

"זקני הוא ר' אריה ליב". "ואתה?" התהיךר תיצור: "זקני מצד אמי הוא ר' דב בער". "ואתה?" "אבי הוא ר' זאב וולף". "אבל אתה", נהם המלך, "מי אתה?" השפיל תיצור את עיניו ולחש "אני? כלב זקני". תצדיק תקדוש רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע – תפימא דיהודאי תיה, והיתה דרכו להלביש מוסריו בדברים מפלאים, וכונתו במשל זה היתה, להורות, שאין להתפעל מההיצוניות ומהמשחק שנוהג בעולם, אלא להסתכל על הפנימיות¹³. העקר הוא להתבונן רק על התכלית הנצחית, ומי שיש לו מקרבים ואנשים המסתופפים בצלו, עליו להשתדל לקרבם אל התכלית הנצחית, שהיא תורה ותפלה ומעשים טובים, ותו לא!¹⁴, ולעמת זאת, ולעמת זאת, כל הדברים האחרים, אין בהם ממש – כמו כלב מחפש לאריה...

עמר ראש אלה אנשים, שבודאי לא יקומו בתחית המתים

רבנו ו"ל אומר (תני מוהר"ן סימן תקלו): 'לענין המפרסמים של שקר, כי על הפעל דבר קשה מאד לתרח עם כל העולם להטעותם בדרך

¹³ כל הדברים האלו הם משחק, אבל לינדער, צריכים לשחק את המשחק, אנשים רצים אחרי זה, ומתפעלים: "הוא רואה... והוא עושה... והוא פועל..."

¹⁴ מוהרא"ש נ"י אומר כאן: בוא נראה אם אני מברך יותר טוב, הרי עד עתה במקטט ולא ברכתי, בעת אני מברך בתוך סדור, אהו! ברוך השם, אתה קורא קריאת שמע? אף פעם לא קראתי, בעת אני קורא קריאת שמע..."

הישר, על בן העמיד מפרסם אחד במקום פלוני ומפרסם אחד במקום פלוני. ואמר על מפרסם אחד שהוא עקר ראש אלה אנשים, שבודאי לא יקומו בתחית המתים. ולכאורה הדברים האלו מבחילים ממש, ואין הדעת סובלתן, פי הרי כדי שלא יקום בתחית המתים על האדם להגיע לדיוטא תחתונה מאד, ומאלו הנמנים בפרק 'חלק' שבמסכת סנהדרין, ואלו כאן, אנו שומעים על אחד שהוא מפרסם עם כל החיצוניות החסידית וכו' יכל לגרם זאת לאלה אנשים כנ"ל, אתמהא! וכדי לקרב זאת אל השכל¹⁵, נבין, שאלו שרוצים לשמוע התחזקות מפי הצדיקים, והולכים למישחו, והוא אינו מדבר ומעורר אותם על פשטות יחדות, יתכן שאחד יכול לעקור את מקרביו שיגיעו למצב הגרוע ביותר¹⁶.

¹⁵ מוהרא"ש נ"י עצר כאן ולא המשיך לפרט ולהבהיר את התרוץ על השפיה שהעלה, ושלשת השורות הבאות הן תמצית מהאריכות שהביא לחלק, שמתוכה רצה לתרץ את הענין הנ"ל – עד כמה מטלת החוב על המשפיע והמנהיג ישראל – לעורר יהודים אל הדברים הפשוטים שביהדות... ועל בן המשיך לעורר במעלת קריאת שמע וכו' גדלקמן. אך ראה לקמן שמתרץ זאת על פי דברי רבנו ז"ל, שיכולים לבוא לידי כפירות כששומעים תורה מפי שדין יהודאין.

¹⁶ מוהרא"ש נ"י התבטא בדבריו: "וכי אדבר עם העולם על ברבת המון?" הינו שלפעמים מתבייש המנהיג לדבר על דברים פשוטים כל כך...

התעוררות לעשות פשטות יהדות בכונה פראוי

כי אדם שאינו מודע אל החשיבות של "פשטות יהדות", כגון ברפת המזון בכונה, ואינו זוכר אשר ברפת המזון דאורייתא – ממלמל במה מלין, ונדמה לו שיצא ידי חובתו. וכן למשל, קריאת שמע שעל המטה, מגיע הלילה, הוא עיף ויגע מעמל היום וצונח לתוך המטה, בלי שום יראת שמים... אולי מנסה וממלמל פסוק ראשון: שמע ישראל וכו', אבל לא שם לבו אל מה שמובא בדברי מוֹתְרָא"ת ז"ל (לקיטוי הלכות שמע שעל המטה הלכה ב): 'מובא בכתבי האר"י ז"ל, שקריאת שמע שעל המטה הוא תקון גדול מאד לעוון החמור שהוא הוצאת זרע לבטלה, רחמנא לצלן. כי עקר פגם עוון זה הוא פגם המחשבה, בידוע, שעל ידי שאינו שומר את מחשבתו מלהרהר בזה הוא בא חס ושלום לידי עוון זה רחמנא לצלן. ועל כן עקר תקונו על ידי קריאת שמע שעל המטה שהיא עקר תקון המחיון. כי עקר תקון המחיון הוא על ידי שנהי' עד כאן לשונו. כי אם אדם זוכה לומר את סדר קריאת שמע שעל המטה לפי נסח האר"י, שזמן האמירה הוא רק נקודת ספורות, זוכה לומר ודיי ונמחלים כל עונותיו, למרות שהוא שבור ורצוין ואין לו למה לקום, אבל למה שלא ירויח לומר ודיי זה לפני השנה?

מִיַּד נְפָרִים בּוֹ סִימָנֵי שְׁנוּי לְמוֹכָה

אָבֵל בְּאֲשֶׁר מוֹתָקֵרֵב אֶל הַבָּקִי בְּעֵינָיו קָרוֹב הַנְּפִשׁוֹת פְּרָאוּי, מִיַּד נְפָרִים בּוֹ סִימָנֵי שְׁנוּי לְמוֹכָה, הוּא מְבַרֵךְ בְּרֶפֶת הַמְּזוּזָה בְּהַתְּעוֹרְרוֹת וּבְדַבְּקוֹת הַפְּנִינָה מוֹתוֹף סְדוּר, וְכֵן מְקַפֵּיד בְּיוֹתֵר עַל קְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל הַמַּטָּה, כְּמוֹ שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת... מְדַקְדֵּק לְלָכֵת אֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת לְהַתְּפַלֵּל שֵׁם שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת – שְׁחֲרִית, מְנַחָה וְעֶרְבִית, לְשִׁמוּעַ קִדְיֵשׁ, וְלַעֲנוֹת אֲמֵן יְהֵא שְׁמִיָּה רַבָּה, מְדַקְדֵּק בְּמַצּוֹת מַעֲשִׂיּוֹת בְּשִׁלְמוֹת וּבְהַדְדוֹר, וְקוֹבֵעַ עֲצָמוֹ בְּשַׁעוֹרִים קְבוּעִים בְּכָל חֲלָקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, זֶה שְׁזָכָה לְהַבְּיֹאֵל לְכֹף – הוּא הָאֲרִיָּה הָאֲמִתִּי וְלֹא כֶּלֶב הַמְּחַפֵּשׁ עוֹר שֶׁל אֲרִיָּה וְכוּ' וְכַנ"ל.

'מִיַּחֲיוֹב אֵינִישׁ לְבִסּוּמֵי בְּפוֹרִיא, עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין "בְּרוּף מְרַדְכִי" לְ"אֲרוּר הַמֶּן" וְעַל כֵּן נוֹחֲגִים לְהַתְּחַפֵּשׁ בְּפוֹרִים, כְּדֵי לְחוֹרוֹת עַל הַחֲמִיעָה שְׁיִישׁ בְּזֶה הָעוֹלָם, שְׁלֹלֵא הַתְּכָלִית הָאֲמִתִּית – חֶבֶל מִמִּשׁ מוֹשָׁח וְהַתְּחַפְּשׁוֹת, וְדוֹקֵא בְּפוֹרִים אֲנִי זֹכִים לְהַפִּיר בְּתַחֲפִשֵׁת הַמַּתְּחַזֵּה וּלְהַפִּיר בְּאֲמַת הַפְּרוּרָה, כְּלִי שׁוּם לְבוֹשִׁים. וְזֶה מַה שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מְגִלָּה ז' ע"ב): 'מִיַּחֲיוֹב אֵינִישׁ לְבִסּוּמֵי בְּפוֹרִיא, עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין "בְּרוּף מְרַדְכִי", לְ"אֲרוּר הַמֶּן"; כִּי צָרִיף בְּרַ וְיִשְׂרָאֵל לְהַגִּיעַ לְדַרְגָּה כְּזֹאת בְּדַבְּקוֹת אֱלֻקוֹת, שְׁיִהְיֶה בְּכַחֲנֵת "עַד דְּלֹא יָדַע",

שֶׁכֶּבֶד אֵין אָצִלוּ הַפְּרֵשׁ בֵּין "אָרוּר הָמוֹן" ל"כְּרוּךְ מְרֻדְכִי" – וְאֵין לוֹ שׁוּם רְצוֹן אַחַר מְלֻבֵד הַרְצוֹן לְהַפְּלֵל בּוֹ יתְבַרְךָ לְגַמְרִי, כִּי כָּל הַתְּסַפְּרוֹת (בְּחִינַת אָרוּר הָמוֹן) הֵן רַק לְבוֹשִׁים לְאוּר הָאֱלֹקִי, כְּמוֹ שֶׁרַבְּנוּ וְ"ל אֹמֵר (לְקוּטֵי מוֹתְרָא"ן חֶלֶק א' סִימָן לג): 'כָּל מַה שֶּׁאָדָם הוֹלֵךְ מִמְדֻרְגָּה לְמְדֻרְגָּה, הוּא מִתְקַרֵּב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם יתְבַרְךָ, וְיִכּוֹל לִידַע אֵת הַשֵּׁם יתְבַרְךָ בְּהַבְנָה יתְרָה. כִּי כָּל מַה שֶּׁהַמְדֻרְגָּה יוֹתֵר עֲלִיזָה, נִתְמַעֲטוּ הַלְבוּשִׁים, וְנִתְמַעֲטוּ הַצְּמֻצוֹם, וְאֵז הוּא מְקַרֵּב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם יתְבַרְךָ, וְיִכּוֹל לְאַהֲבֵ אֵת עֲצָמוֹ עִם הַשֵּׁם יתְבַרְךָ בְּאַהֲבָה יתְרָה' – כָּכָל שֶׁאָדָם מְרַגֵּשׁ יוֹתֵר אֵת הַבוֹרָא – הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ יוֹתֵר, עַד שֶׁרוֹאֶה אוֹתוֹ יתְבַרְךָ בְּגִלּוֹי עֲצוּם כְּלִי שׁוּם לְבוֹשִׁים.

מַה אַתֶּם שׁוֹתְקִים? וּמַה אַתֶּם עוֹשִׂים בְּזֶה הַעוֹלָם? הֲלֹא הַשֵּׁם יתְבַרְךָ עִמָּנוּ וְאוֹדוֹת הַתְּסַפְּרָה וְהַלְבוּשִׁים עַל אוּר הָאֱלֹקִי וְהַאֲמוּנָה, כְּכֵן כָּתַב מוֹתְרָא"ן וְ"ל (לְקוּטֵי הַלְבוּשׁ תְּחוּמִין הַלְבָּה ה' אוֹת לח): 'כִּי עֲכָשׁוּ אֶפְלוֹ הַאֲמוּנָה הַפְּשוּטָה נִסְתַּתֵּר וְנִעְלָמַת אָצִל כָּל אֶחָד בְּלִבּוֹ, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִזֶּה הַרְבֵּה, כְּמוֹ שֶׁרוֹאֵין בַּחוּשׁ, כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל יוֹדְעִין וּמְאֲמִינִים בּוֹ יתְבַרְךָ שֶׁמֵּלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאֵת עַל כֵּן עַל כֵּן שׁוֹכְחִין אוֹתוֹ יתְבַרְךָ וְרַצִּים כָּל אִישׁ אַחֲרֵי בַעֲזוֹ וְתַאוּזוֹתָיו וְכוּ', וְזַעֲרִין אֵינֵן שְׂאֵינָם שׁוֹכְחִים אוֹתוֹ יתְבַרְךָ, שֶׁעֲלִיָּהֶם נֹאמַר:

‘אֲשֶׁרִי אִישׁ שְׁלֵא יִשְׁכַּחְדִּי וְכוּ’. וְאֶפְלוּ אוֹתָן הַכְּשָׁרִים וְהַצְדִּיקִים הַדְּבָקִים בּוֹ יִתְבַרֵךְ תְּמִיד, אִי אֶפְשֶׁר לָהֶם לְדַבֵּר עִם הָעוֹלָם בְּהַתְגַּלּוֹת גְּדוֹל מִחֲשֵׁם יִתְבַרֵךְ, כִּאֲשֶׁר הָיָה רֵאוּי לְצַעֵק בְּכָל פַּעַם עַל בְּנֵי הָעוֹלָם: “מַה אַתֶּם שׁוֹתְקִים, וּמַה אַתֶּם עוֹשִׂים בְּזֶה הָעוֹלָם, הֲלֵא הַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ עִמָּנוּ וְעוֹמֵד עֲלֵינוּ בְּכָל רִגַע וְרוֹאֶה בְּמַעֲשֵׂינֵנוּ כִּי מִלֵּא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וּמִי לֹא יִירָא וַיִּפְחַד מִפָּנָיו” וְכוּ, וְכָל זֶה מִחֲמַת גְּשָׁמִיּוֹת הָעוֹלָם וְעֵבִירַת הַמַּעֲשִׂים אִי אֶפְשֶׁר לְדַבֵּר הַרְבֵּה בְּהַתְגַּלּוֹת אֶפְלוּ מִהֶאֱמוּנָה הַפְּשׁוּטָה, וַצְּרִיכִין לְדַבֵּר מִזֶּה בְּרִמּוֹ וּבְסוֹד בְּבַחֲיַת “כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסֵּתֵר דְּבָר”.

“שְׂמֵאֵי אוֹמֵר שְׂדֵהוּ רִצּוֹן הַבּוֹרָא. וְהִלֵּל אוֹמֵר שְׂדֵה רִצּוֹן הַבּוֹרָא”

וְכֵן רוֹאִים אֲצִלְנוּ, אִם אֶחָד מְדַבֵּר גְּלוּיּוֹת אוֹדוֹת הַבּוֹרָא יִתְבַרֵךְ בְּדַבְּרֵי אֶמוּנָה פְּשׁוּטָה וְכוּ, מִיָּד מִפְּטִירִים לְעֵבְרוּ בְּכַסּוּל: “אֵהוּ! כְּטַח אַתָּה שֵׁיף לְשֵׁם!” וְהַמְדַבֵּר תַּמָּה: “מַה קָּרַחָה? כְּבָר אֶסוּר לִי לְדַבֵּר מִהַבּוֹרָא?” כְּמוֹ שְׂרַגְיִלִין בְּעוֹלָם לְסַפֵּר עַל לְמִדָּן אֶחָד שֶׁהַתְּפִלָּה עִם לְמִדָּנִים בְּאִיזוֹ סִגְיָה, וְאֶחָד הַבְּלִיעַ אִיזָה דְּבוּר אוֹדוֹת הַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ, נִעְנָה לְעַמְתּוֹ הַלְמִדָּן, וְאָמַר: “עֲכָשׁוּ עוֹב אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְתַכְנִים אֵת עֲצָמְךָ לְתוֹךְ הַלְמוּד”... רַחֲמָנָא לִיצְלוּ, רַחֲמָנָא לְשׁוֹבֵן מִכְּאֵלוּ דְּבוּרִים, כִּי לֹא בְּךָ קִבְּלָנוּ מִרְבוּתֵינוּ הָאֱמַתִּיִים, כְּמוֹ

שְׁמֹסְפָרִים עַל גֵּאוֹן יִשְׂרָאֵל וְקְדוּשׁוֹ, הַגָּאוֹן הַקְּדוּשׁ רַבִּי עֲקִיבָא אֵינֶר זי"ע [וְעַל עוֹד הַרְבֵּה צְדִיקִים] שְׁשִׁמְעוּהוּ אֹמֵר בְּעַת לְמוֹדוֹ: "שְׁמַאי אֹמֵר שְׂוֵהוּ רָצוֹן הַבּוֹרָא. וְהַלֵּל אֹמֵר שְׂוֵה רָצוֹן הַבּוֹרָא..." כִּךְ לֹמְדִים תּוֹרָה בְּקִדְשָׁה וּבְטַהֲרָה, מִתּוֹךְ אֲמוּנָה כִּי כָּל הַתּוֹרָה זֶה חֻקֵּי הַבּוֹרָא! וְאֵי לֹמֵד כִּי הַבּוֹרָא צָוָה, וְהַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה, שְׂוֵהוּ עֲנִין 'תּוֹרָה לְשִׁמְהָ'.

יש תורה שאין לה כח להחריף אדם בדרך הטוב
 אבל לאנשים קשה להחריף את ההשפעה הנבאה בפשיטות,
 לעובדא ולמעשה, ומתפעלים באשר מדברים עםם אודות ענינים
 נשגבים, ספירות עליונות וכו', שהם עצמם לא מבינים מה שהם
 שומעים, וכמו שרבינו ז"ל אומר, אודות תדרשות של אלו שבונים
 תורתם באוירא דעלמא (לקוטי מוהר"ן חלק א סימן כח): 'מבגעים אנשים
 שבאים לשמע דרושם ותורתם, ואנשים חושבים שיבואו לאיזהו
 תועלת על ידם, הינו שיבואו לדעת את ה' איך לעבד. והם האנשים
 אין משיגים שום תועלת, כי תורתם של אלו התלמידי חכמים אין
 לה כח להחריף את האדם בדרך הטוב, כי מבישא לא הוי טבא'
 (ברכות כט ע"א). ולא עוד, "כי תלאו גם אלקים" (ישעיהו ג יג), כאלו לואה
 הקדוש ברוך הוא מלעזר לעובדים אותו. נמצא שעל ידי זה אלו בני

אדם נופלים בכפירות גדולות, וחושבים, הם ושלום – "לא יראה ולא יבין אלקים במעשה בני אדם" (תהלים צד, ו) ¹⁷; עד כאן לשון רבנו ז"ל. כי הגה מביע אדם שבור, שעשה את כל העברות שבעולם, ומרגיש שהוא מנח בשאול תחתית ומתחתיו, וחושב: "אני צריך מישהו שיחזק אותי", ורק תיכול לחזק יהודי שפנה ולקרבו אל השם יתברך, זה הדוש!

מעשה באחד שפגש באדם שבור

אבל אפלו אלו שכבר פן מתקרבים לצדיק ומשנים את דרכם לדרך טובה, צריכים להכיר טובה למי שקרבם, אך במציאות הכרת טובה אינה דבר נפוץ, ומשל למה תדבר דומה? מעשה באחד שפגש באדם שבור, רצוץ וחבול, פצוע ושרוט בכל חלקי גופו, ללא בגדים מתאימים, מלבד פמה סחבות, ורחץ אותו יותר מפעם אחת, וחבש ומשח את פצעיו, רפאו והלבישו, עד שהיה כאחד האדם. ואחר שעשה עמו את כל הטובות הללו, מטיח בו האיש שהתרפא: "אי אפשר לסבל אותך, נודף ממך ריח רע"... איזה הכרת הטוב שלך?

¹⁷ כאן מבאר התרוץ למה שהקשה מוהרא"ש נ"י לעיל, איך יכול להיות שאחד גרם לאדם אנושי שלא יקומו בתחתית המתים, והלא צריך לעבור הרבה וכו', אבל על פי דברי רבנו ז"ל אלו, שהם באים לכפירות גמורות, מוכן הענין היטב.

וזהו הפסל שצריך לסבל כל אחד שקבל על עצמו לעסוק בצרכי רבים, כי כיון שקרב נשמות ישראל אליו יתברך, פגע בסמ"ך מ"ם שהכשיל נשמות ישראל, כמו אחד שתפשו משהו בכיסו, ובא מישהו והותך לו את הכיס, במח שיכעם ויפגע... כשמוציאים אחד מן השאול תהתית, ומוציאים עוד אחד ועוד אחד, בודאי ישתולל וידבר עליו כל דבר אסור. אבל צריך להתגבר לסגל מדת ה'הפרת הטוב', כי הלא כל נקדת קדשת יחדותי תלויה בפלוני שקרבני, ואיך היום אתהפך עליו ובאזה אותו, כמו שרש"י מפרש הפסוק (רות א, א): "ייהי בימי שופט השופטים" – ששפטו את שופטיהם... הוא שופט האם הוא כן ערליכער איד או שלא, אינדך מתבייש?

"ושחק" ואמר: כבר נתתי לי עצה

והנה ידוע, שרבונו ז"ל בספורו, מרמוז על מה שארע בירידת נשמתו הגבוהה לזה העולם, וזו לשונו (ספורי מעשיות מעשה ז'): 'בעת שהיה הנשמה בעולם העליון, וראה שהיו מוליכין הנשמה שלו דרך כל העולמות, והיו מכריזין ושואלין: מי שיש לו ללמד חוב על זאת הנשמה יבוא. ולא היה נמצא אחד ללמד חוב עליה. בתוך כך בא אחד ורץ וצעק: רבונו של עולם! שמע תפלתני. אם זה יבוא לעולם, מה לי לעשות עוד, ועל מה בראתני? וזה היה הסמ"ך מ"ם. והינו

זֶה שָׁצֵעַק כָּל זֶה הִיָּה הַסְּמִיךְ מִ"ם בְּעֶצְמוֹ. וְהָשִׁיבוּ לוֹ: זֹאת הַנְּשֻׁמָּה צְרִיכָה לִירֵד לְהַעוֹלָם בְּיָדָי, וְאַתָּה חָשַׁב לָךְ עֲצָה. וְחָלַף לוֹ. וְהוֹלִיכוּ אֶת הַנְּשֻׁמָּה עוֹד דֶּרֶךְ עוֹלְמוֹת, עַד שֶׁהִבִּיאוּ אוֹתָהּ לְהַבִּית דִּין שֶׁל מַעֲלָה כְּדִי לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ שֶׁתֵּרֵד לְהַעוֹלָם. וְאוֹתוֹ הָאִישׁ עֲדִין לֹא בָּא, וְשָׁלְחוּ אַחֲרָיו שְׁלִיחַ, וּבָּא וְהִבִּיא עִמּוֹ זֶקֶן אֶחָד, שֶׁהָיָה כְּפוּף בְּדֶרֶךְ הַזֶּקֶן, שֶׁהָיָה מְבִיר עִמּוֹ מִכְּבָר [הֵינּוּ שֶׁהַפֶּעַל דִּבֶּר הִיָּה לוֹ הַכְּרוּת עִם זֶה הַזֶּקֶן הַכְּפוּף מִכְּבָר], וְשָׁחַק וְאָמַר: כְּבָר נָתַתִּי לִי עֲצָה. רִשְׁאֵי הוּא לִילָךְ לְהַעוֹלָם; וְהִנֵּה זֶה הִיא כָּל עֲצָתוֹ "וְשָׁחַק"... – עֲנִין הַצָּחוֹק וְהַלְצוֹן שְׁעוֹשִׂים מִדְּבַר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁזֹּאת הִיא הַהִסְתָּרָה עַל אוֹתָהּ נְשֻׁמָּה קְדוּשָׁה.

בַּחֲבֵרָה שִׁיחָה מַחֲלֶקֶת עַל מִי שֶׁמְחַזֵּר בְּנֵי אָדָם לְמוֹטָב

וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (קִטְוִי מוֹהֲר"ן חֶלֶק א' סִימֵן רַכַּח): 'דַּע, שֶׁכְּשֶׁתִּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִסְתַּבֵּל בְּנְשֻׁמָּה שֶׁתּוֹכֵל לְהַחֲזִיר בְּנֵי אָדָם בְּתִשׁוּבָה וְלַעֲשׂוֹת גֵּרִים, אֲזִי הוּא יִתְבָּרֵךְ בְּעֶצְמוֹ, כְּבִיכּוֹל, מִבְּקֵשׁ וְרוֹאֵה שִׁיחָה מַחֲלֶקֶת עֲלָיו, כִּי 'אִין מְקַבְּלִין גֵּרִים לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ וְלֹא בִּימֵי שְׁלֹמֹה' (יְבָמוֹת כד ע"ב): מִשׁוּם שֶׁלֶחֶן מְלָכִים, כִּי אִזּוֹ אֵינֶן מַתְגַּבְּרִין מֵאַהֲבָה, רַק מִחֲמַת שְׂרוּאִין גְּדֻלַּת יִשְׂרָאֵל, וְעַקֵּר הַגֵּרִים הוּא כְּשֶׁמַּתְגַּבְּרִין בְּעַת שִׁישְׂרָאֵל סְחוּפִים בְּעֵנֵי וְדַחַק, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה נד, טו): "כִּי גַר אֶתְּדָךְ" –

'בְּעֲנִיּוֹתַי' וְכוּ' (שם בְּמִנְרָא): וְעַל בֶּן בְּהִכְרַח שְׂיִתְיָה מִחֲלָקֶת עַל מִי שְׂמִחְזִיר בְּנֵי אָדָם לְמוֹטָב וּמְגִיר גְּרִים, כְּדֵי שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ שׁוֹם שְׁלֹוּה, כִּי אִז מִי שְׂמִתְקָרֵב אֵלָיו הוּא בְּאַמְת, וְאִזִּי יִכּוֹל לְגִיר גְּרִים בְּאַמְת לֹא מִשׁוֹם שְׁלֹוֹם וְנַחַת'.

כְּתִית לְמֵאוֹר לְהַעֲלוֹת נֵר תְּמִיד – עַל יְדֵי הַתְּחִיָּקוֹת

וְעַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, יִתְפָּרֵשׁ פְּסוּק רֵאשׁוֹן שְׁבַפְרֵשֶׁת הַשְּׁבֹוע – וְיִקְחוּ אֵלֶיָה שְׁמֹן זֵית זֶה כְּתִית לְמֵאוֹר – אִם אָדָם מִתְחַזֵּק וְלֹא נִשְׁבֵּר בְּעֵת שְׁעוֹבֵר עָלָיו מֵה שְׁעוֹבֵר, כַּאֲשֶׁר כּוֹתְתִים וְשׁוֹכְרִים אֹתוֹ, אִז זֹכֶה לְהֵאִיר. לְהַעֲלוֹת נֵר – נֵר הוּא גִימְטְרִיא שְׁלֵשֶׁת תִּיחֻדִים אֵל זו"ן, וְהֵם: תְּוִי"ה אֶתִי"ה, תְּוִי"ה אֱלֹהִים, תְּוִי"ה אֲדָנִי (ע"ז חיים שְׁעַר טו פֶּרֶק א, מ"ב). תְּמִיד – תְּזַכֶּה אֵל כְּחִינַת (תְּהִלִּים טו, ח): "שְׁוִיתִי תְּוִי"ה לְנִגְדֵי תְּמִיד". כִּי כָּל שְׁאָדָם עוֹבֵר יוֹתֵר יִסּוּרִים כְּפִרְנָסָה אִז בְּדָבָרִים אֲחֵרִים, אִז שְׁדוֹבְרִים כּוֹ סָרָה, [כְּמוֹכָא בְּדָבָרֵי רַבְנֵנו ז"ל (בְּלִקוּטֵי מוֹתְרָן חֲלָק א' סִימָן קסג): 'יֵשׁ אָדָם, שְׁנַעְעֵשָׂה מְכֻלּוֹ וּמְמַנּוֹ דְּבוּר, שְׁנַעְעֵשָׂה שִׂיחָה בְּפִי הַבְּרִיּוֹת, וְחִבֵּל דּוֹבְרִין מְמַנּוֹ, וְהוּא הוֹלֵךְ נַע וְנָד וּמִתְפָּזֵר בְּפִי כְּלָם, וְאַצֵּל כָּל אֶחָד וְאֶחָד שְׁבָא לְשֵׁם יֵשׁ לוֹ עֲנֻוִים וְצָרוֹת מְשֻׁנוֹת!]; וְאִם מִתְחַזֵּק – זֹכֶה לְאוֹר גְּדוֹל. וּבִיּוֹתֵר אִם אָדָם זֹכֶה לְמַתְנָה הַגְּדוֹלָה שְׁקַבְלָנוּ מֵרַבְנֵנו ז"ל, שְׁהִיא הַתְּבוּדָדוֹת, זֹכֶה

לְיֵשׁוּב הַדַּעַת, לְרֵאשׁ צְלוּל, וְהוּא מִתְחִיל לְרֵאוֹת אֶת הַחַיִּים בְּצוּרָה אַחֶרֶת לְגַמְרִי, כִּי עֲבוּדַת הַהֶתְבּוֹדָדוֹת מְעַמִּידָה אֶת הָאָדָם עַל רִגְלָיו, וְכֹאשֶׁר טוֹעִים אֶת הַטַּעַם הַטּוֹב שֶׁבְּזֶה נִכְנָס בּוֹ הַכְרַח הַזֶּק עַד שֶׁמִּרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ בְּשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנֵו בְּקִבְעוֹת, אֲשֶׁרֵי לוֹ, וְעַל אֵלֵו שְׁעוֹשִׂים מִזֶּה לַיְצָנוֹת, כְּבָר אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּחֻכְמָתוֹ (מִשְׁלֵי ט, יב): "אִם חֻכְמָת חֻכְמָת לֹד וְלִצְתָ לְבַדָּד תִּשָּׂא".

הַקְרִירוֹת בְּרוּחַנִיּוֹת הַמִּתְבַּטְּאוֹת בְּלִבִּישַׁת בְּנֵי־חַיִּצוֹנִיִּים

הִנֵּה אָנּוּ הוֹלְכִים לְקִרְאוֹת שְׁבַת מִיְחַדָּת – שְׁבַת זְכוֹר, בְּהַ נְקִים מִצְוֹת עֲשֵׂה מִדְּאוּרִיתָא שֶׁל (דְּבָרִים כה, יז): "זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עַמְלֶק בְּדַרְךָ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם". וְחֹזֵ"ל תִּקְנו¹⁸ לְקִרוֹת פְּרָשָׁה זוֹ לְפָנֵי פוּרִים – לְזַכֵּר אֶת מַעֲשֵׂה הַמֶּזֶן, שֶׁהָיָה מִזְרַע עַמְלֶק, נֶכְד עֵשׂוֹ, וְהִישָׁר שֶׁל עֵשׂוֹ הוּא הַסְּמ"ךְ מ"ם שֶׁמִּפְתָּה אֶת הָאָדָם לְעִבְרָה, עַל יְדֵי שְׁמֻכְנִים בּוֹ קְרִירוֹת בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים כה, יח): "אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדַרְךָ", שֶׁוְהוֹ הַחֶרֶבֶן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, שֶׁהַפֶּל נִהְיָה קֹר אֲצֵל

¹⁸ עֵינֵי בְּסֵפֶר הַחֲנוּךְ (מִצְוָה תרג): 'מִנְהַגֵּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּפְרָשַׁת זְכוֹר לְקִרוֹתָהּ בְּשֻׁבַת מִיְחַדָּת בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה תוֹרָה הִיא, וּמִפְּנֵי מִצְוָה זוֹ הוּא שֶׁקִּבְעוֹ כֵן, וְהוּא הַשְּׁבַת שֶׁלְּפָנֵי פוּרִים לְעוֹלָם, וְדִין יִהְיֶה לְקִרוֹתָהּ בְּיוֹם פוּרִים, לְפִי שֶׁהוּא מְעַנִּינֵנוּ שֶׁל יוֹם, כִּי הַמֶּזֶן הִרְשַׁע הָיָה מִזְרַעוֹ, אֲבָל לְהוֹדִיעַ שֶׁקִּדְּם נִם זֶה נִצְטוּיֵנוּ בְּזִכְרָה זוֹ קִבְעוֹ הַפְּרָשָׁה קִדְּם לְפוּרִים, אֲבָל סְמֻכּוֹהוּ לְפוּרִים עַל דְּרָךְ מַה שִׁיאִמְרוּ זְכוֹרָנִם לְבְּרַכָּה (בְּרֻכּוֹת כּא ע"ב) בְּמִקּוֹמוֹת סְמֻכוֹ עֲנִין לוֹ".

האדם, בחורים ואבכם מקוררים מרוחניות לגמרי, ואפשר להכיר דבר זה על פי הלבוש שבוחרים לעצמם¹⁹, וצריך לדעת, כי הלבוש היהודי, חשוב ביותר, וכאשר מתנזרים מפריטי לבוש גויים, מקומים בזה שמירת לא תעשה (ויקרא יח, ב): "ובחקתיהם לא תלכו"²⁰; עד כדי כך, שאמרו חכמינו הקדושים (פנהדרין עד ע"א) אשר 'בשעת השמד'²¹, אפילו אערקתא דמסאנא²² צריך למסור נפשו. רבנו ז"ל רומז על זה בספורי מעשיות²³ (מעשה ט', מחכם ותם): 'הלך (החכם) וראה

¹⁹ מוהרא"ש נ"י אמר בדרך אגב, אף שלכאורה הלבוש אינו פלוג, כמו שמשמע מדברי הזוהר הקדוש (חלק ג' קנב ע"א): 'אינינו מפשינו, כד המאן לבר נש בלבושא דאתחזי לון שפירא, לא מסתבלין יתיר... אכל בכל זאת רואים שצונתה עלינו התורה הקדושה להקפיד על לבוש ישראל וכו'.

²⁰ ראה מה שכתב בספר החנוף (מצוה רסב): 'שלא נתנהג בהם כמלבושינו וענינינו'.

²¹ ואף שבדרך כלל, צריך למסור נפש רק על שלש העבירות החמורות – עבודה זרה גלוי עריות שפיכות דמים...

²² ופרש רש"י: 'ערקתא דמסאנא – שרוף הנעל, שאם דרך הנכרים לקשר כך ודרך ישראל בענין אחר, כגון שיש צד יהדות בדבר, ודרך ישראל להיות צנועים, אפילו שנוי זה שאין כאן מצוה, אלא מנהג בעלמא – יקדש את השם בפני חבריו ישראל'.

²³ כאשר הוציא מוהרא"ש נ"י, רמז מדברי רבנו ז"ל בספורי מעשיות, נכנס להעיר כאן בדרך אגב, בדברי התעוררות, בזה הלשון: הלואי שהיו לומדים 'ספורי מעשיות', ובכלל מי שקורא לעצמו חסיד ברמלב עליו להתמיד מאד בספרי רבנו ז"ל – לקומי מוהר"ן, ספורי מעשיות, ספר המדות. וכן שיהות הר"ן ותי מוהר"ן, אכל סתם להדביק על עצמו תוית "אני ברמלב חסיד" – זה פלוג, וצריך כל כך ללמוד, עד שידע אותם בעל פה על

מִשְׁרָתִים שֶׁל גְּעֻלָּבִין (הַנִּיּוֹת הַלְבָּשָׁח), שֶׁהֵיוּ הוֹלְכִים בְּשׁוֹק וְהָיוּ הוֹלְכִים בְּדַרְפָּם, עִם מִינֵי חֵן שֶׁלָּהֶם בְּכּוֹבְעֵיהֶם וּבְמַנְעָלֵיהֶם עִם הַקְּצוֹת בּוֹלְטוֹת, וְשָׂאָר מִינֵי חֵן שֵׁישׁ לָהֶם בְּהַלּוּכֵיהֶם וּבְמַלְבוּשֵׁיהֶם וְהוּא הָיָה בַּר הַבְּנָה וְחָרִיף, וַיִּשָּׂר בְּעֵינָיו מְאֹד מִחֲמַת שֶׁהוּא עֲנִין נָאֵה; וְרוֹאִים אִיךָ שֶׁהַחֶכֶם חָמַד אֶת הַלְבוּשׁ הַזֶּה, לְחַקוֹת אֶת מִה שֶׁרָאָה... וְהֵלֶךְ מִדְּחֵי אֵל דְּחֵי, כִּד עֲבָרוּ עָלָיו הַחַיִּים, עַד, שֶׁרַחֲמָנָא לִי צִלָּן, שָׁקַע בְּבִצָּחַ עֲמוּקָה, וְהִתָּם אֹמְרֵי לוֹ: מִה אַתָּה עוֹשֶׂה פֹה? אַתָּה לֹא רוֹאָה שֶׁהַטַּיִיוּל לָקַח אוֹתָדָ? וְהוּא מַתְעַקֵּשׁ: לֹא, זֶה אֲחֵי וְכוּ; עֵין שָׁם. כִּמּוֹ כֵּן מִתְנַהֲגִים הַצְּעִירִים הַלְלוּ שְׂחוֹמֵדִים אֶת הַלְבוּשׁ הַחִיצוֹנִי הַמוֹדְרָנִי, שְׂרוֹאִים אֲצֵל אֲחֵרִים... לְמַה צְרִיךְ לְלַקֵּת הַכּוֹבַע בְּצוּרָה כְּזוֹת, לְמַה אֵי אֲפֶשֶׁר נוֹרְמָלִי²⁴? וְכֵן עִם הַנְּעָלִים, לְמַה צְרִיךְ לְחַקוֹת אֶת אֶפְנַת הַגּוּיִם?

הַיִּצָּר הַרַע שֶׁהוּא מְרַמָּה כָּל הָעוֹלָם וְהַכָּל רַצִּים אַחֲרָיו

בְּחָרִים, וְיִסְפְּנוּ בְּדָם, עַד שֶׁכְּשֵׁי־צֵא דָם – וַיֵּצֵאוּ דְבָרֵי רַבְּנֵי ז"ל – כָּל הַדְּבָרִים נִמְצְאוּ בְּתוֹךְ סִפְרֵי רַבְּנֵי ז"ל, וַיֵּשׁ לָנוּ בְּרוּךְ הַשֵּׁם כְּאֵלוּ מַתְנֵי, רַבְּנֵי ז"ל הַעִיד שֶׁכָּל הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ, הַתְּקוּנִים וְכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל כְּלוּלִים בְּתוֹרָתוֹ, כְּשֶׁאָדָם לֹמֵד בְּסִפְרֵי רַבְּנֵי ז"ל – וַיֵּשׁ לוֹ אֶת הַכָּל! ²⁴ בְּדַבְּרוֹ אוֹדוֹת הַכּוֹבַע, עֲשֶׂה מוֹהֲרָא"ש נ"י תַּנְוָעָה, וְסוֹכֵב כּוֹכְעוֹ קֶצֶת, לְהַדְגִּים אֶת הַגְּהוּדָה שֶׁבְּדָבָר.

הקריירות הזאת, מביאה את האדם לחיות את חיינו ללא תכלית, ועלינו לזכור, כי "מה שביד במוח", רבנו ז"ל אומר (שיחות הר"ן סימן ו): 'היצר הרע דומה כמו מי שהולך ורץ בין בני אדם, וידו סגורה ואין אדם יודע מה בתוכה. והוא מרמה בני אדם ושואל לכל אחד, מה אני אויבו? ולכל אחד נדמה כאלו הוא אויבו מה שהוא מתאוה. ועל כן הכל רצים אחריו, כי כל אחד סובר שיש בידו מה שהוא חפץ. ואחר כך הוא פותח את ידו ואין בה כלום. כמו כן ממש היצר הרע שהוא מרמה כל העולם והכל רצים אחריו ומרמה לכל אחד ואחד, עד שנדמה לכל אחד ואחד, כאלו יש בידו מה שהוא חפץ כל אחד בפני שטותו ותאוותו. ואחר כך בפוף הוא פותח את ידו ואין בה כלום כי אין מי שימלא תאוותו אצלו'. וזה דבר נורא, שיכול להיות אדם מבגד, בגיל מתקדם, ועדיין לא למד מעולם בראוי, ויש כאלו שיש מאחוריהם שנים רבות, ללא תפלה במנין וכו', והכל בא מחקר שימת לב, שאין עושים חשבון הנפש – מה נשאר לי ביד מכל היום הזה²⁵.

²⁵ מוהרא"ש נ"י נכנס באן לענין ידיעות בתורה הקדושה, ואמר, שעל ידי ספרו 'אשר בנחל', יכול אדם לקבל בקיאות גדולה במדרשי ומאמרי חז"ל רבים, אף תכלית ידיעים, וספר, שהיתה תקופה, שהתקיימו בארץ ישראל 'ערצי הקדש' (עד שנמגרו על ידי מלכות הרשעה בתאונות שונות ומשנות כאלו זה משבש את הראדר של המטוסים...) והיה אחד מהמפצים שם, שהיה פלא, שבעת דרשותיו הוא מצטט מאמרי חז"ל מכל המדרשים, אף

ואיתא בדברי חכמינו הקדושים (ירושלמי ברכות דף סח ע"א): 'תני בשם רבי מאיר, אין לך אחד מישראל שאינו עושה מאה מצות בכל יום. קורא את שמע ומברך לפניו ולאחריו ואוכל את פתו ומברך לפניו ולאחריו ומתפלל שלשה פעמים של שמונה עשרה וחוזר ועושה שאר מצות ומברך עליהן. וכן היה רבי מאיר אומר, אין לך אדם בישראל שאין המצות מקיפות אותו. תפלוג בראשו ותפילין בזרועו ומזוזה בפתחו מילה בבשרו ארבע ציציות בטליתו מקיפין אותו; ועקר השלמות הוא באשר אדם שמח עם המצוות הללו שעושה, לא כן היא קלפת עמלק המקררת את האדם, ואינו שמח במצוות שזכה לקיים, ועל ידי כך מכניסה באדם ספקות ובלבולים, רחמנא ליצילן, בבחינת (שמות יז, ז): "ה'יש ה' בקרבנו אם אין", וכדאיתא במדרש (במדבר רבה יט, כ): 'מעולם רצועות מרדות היה עמלק לישראל, את מוצא, ביון שאמרו: "ה'יש ה' בקרבנו", מיד (פסוק ח): "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים", ואמרו חז"ל (בכורות ה' ע"ב) שרפו עצמן מדברי תורה. כי בשאין לומדים תורה אפשר להטעות מאד את האדם, ויכול עמלק לנצחו, חס ושלום.

קטעים נדירים ובלתי ידועים (פסיקות ומקילות, וכדומה), והתודע, שהיה רגיל בפסוק הנ"ל, ומשם שאב את בקיאותו... (מוהרא"ש נ"י ספר זאת בהקלעה בדרך רמז).

עקר התשובה הוא רק על ידי התורה

ועל האדם לערוך השבון הנפשי: "אמנם נכשלתי בכל הלבלוב שבועולם, אבל אותו רבנו של עולם שאומר שאסור לעשות צוה על התשובה... ועקר התשובה היא על ידי התורה, כמו שמוזכר בדברי מוהרנ"ת ז"ל (לקיטת הלכות פריה ורביה ואישות הלכה א, אות י): 'כי תורה עולה למעלה מן התשובה, כמוזכר בספרים, שתורה היא תקון גדול ביותר מכל תקוני התשובה. וזה שאנו מבקשים: "חשיבנו אבינו לתורתך וכו' ותחזירנו בתשובה שלמה" וכו', שמתפללין שתשובתנו יהיה על ידי התורה, שאזי יהיה נתתקן כל מיני חטאים שבועולם ואפלו פגם המוח על ידי עוון זה; ודברים אלו מובאים בירושלמי (ראש השנה כא ע"א): 'אמר להן הקדוש ברוך הוא מבין שקבלתם עליכם על תורה מעלה אני עליכם כאלו לא חטאתם מימכם; אם אדם מקבל על עצמו לאסוף בכל יום כמה פסוקים חמש, כמה פרקי משניות, עוד פרק ועוד פרק - אבל בלם צוחקים', כמה יצחקו... אני רואה את ההוא עם הבילת עתונים²⁶, מכל הפונים והמינים... ערמה שלמה! והאם במקום זה לא בודאי להכין ערמת ספרים!? אבל מזה הוא עושה ליצנות, האם ראייתם שעושים צחוק מערמת העיתונים? וההוא לקח חמש, משניות,

²⁶ כאן מנה מוהרא"ש נ"י כמה עתונים ושבועונים נפוצים בשמותם...

גמרא ומדרש... ועל זה צוחקים! כך הוא דרך העולם – וכך מטעים בני אדם... אם יש לאדם קצת שכל, ושעל זה מבקשים בשמונה עשרתו, ואחר כך מבקשים השיבנו אבינו לתורתך, שאנו רוצים לעשות תשובה על ידי תורה.

גם בדבורים עם בני אדם – להלביש תפלות ובקשות

עקר התצלחה הוא להחשיב כל דבר קטן, כמו כן כל דבור שמדברים אליו יתברך – חשוב ביותר, ואף שרבנו ז"ל עורר לבתחלה לפחות שעה אחת, אף על פי כן אסור לזלזל באף דבור, אם למשל, בשנכנסים אל המבטא, ושואל המוכר: "מה אתה רוצה?" אזי המרגיל את עצמו לדבר הרבה אליו יתברך, ולאסוף דבורים מפה ומשם, הרי שהוא מלחש בינו לבין קונו: "רבנו של עולם, אני צריך להם וחלב"... כך מצמידים לכל בקשה את הפילים: "רבנו של עולם", ובאפן בזה אפשר מכל דבר לעשות תפלה, בעין מה שאמר רבנו ז"ל (לקיטוי מוהר"ן חלק א סימן ה) בענין 'להלביש תפלתו במאמר'; שהיא דרגה עליונה, שאפילו בשמדבר עם בני אדם – מדבר אז אליו יתברך²⁷, ואנשים לא קולטים... הוא הרי אותו אדם רגיל

²⁷ אדם שזוכה להיות דבוק בבורא כל עולמים – מה שיש לו בלב הוא מוציא החוצה, אבל המדבר גבול פה, זה סימן שהוא מלא בלילה, כגוים הנחותים והזולים ביותר...

כְּמוֹנִי, וְאִם יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר יִשּׁוּת הוּא אֹמֵר: "הָרִי הוּא אָדָם פְּשׁוּט וְעַמּוּמִי" (פְּרָאֶסְטֶאק), אָבֵל הוּא לֹא קוֹלֵט, שְׂאֲחֵר שְׂדֵבֵר עִם הַיְהוּדֵי הַזֶּה, הוּא בְּעֵצְמוֹ תּוֹפֵשׁ מִשְׁנֵיּוֹת אוֹ גְּמָרָא. כְּמוֹ שְׂמוֹתֵרְנַת ז"ל מִסְפֵּר (חַי מוֹתְרָן סִימֹן שְׁעוֹ): סֵפֶר עַמִּי (רַבֵּנוּ ז"ל) וְאָמַר, שְׁיֵשׁ לוֹ דְּבָרִים גְּבוּהִים וְנִעְלָמִים מְאֹד בְּעֵינֵי שִׁיחְתּוֹ שְׂמֹשִׁיחַ עִם בְּנֵי אָדָם, אֵךְ אֵי אֶפְשָׁר לִי לְגַלוֹת זֹאת. כִּי הֵלֵא אֲנִי צְרִיד לְדַבֵּר גַּם עִמּוֹד, וְאִם יִגְלֶה דְּרַכֵּי שִׁיחְתּוֹ תְּקַדּוּשָׁה שׁוֹב לֹא יוּכַל לְדַבֵּר וְלַפְעַל מַה שְׂרוּצָה.

מִחַת עֲמֶלֶק בְּכַלְלִיּוֹת וּבַפְּרָטִיּוֹת

הַשְּׂבֵת, שְׂאֲנֵי זֹכְרִים מַעֲשֵׂה עֲמֶלֶק, עָלֵינוּ לְזַכֵּר מַה שְׂאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ תְּקַדּוּשִׁים (פְּנִיחֹמָא כִּי תֵצֵא סִימֹן ט): "אֲשֶׁר קָרַד" – תְּקַרְדֵּי לְפָנֵי אֲחֵרִים, אָמַר רַבִּי הוֹנֵיָא, מִשָּׁל לְמַה הַדְּבַר דּוּמָה לְאִמְבָּטֵי רוֹתַחַת שְׁלֹא תִיְתֵה בְּרִיָה יְכוּלָה לִירַד בְּתוֹכָהּ בְּאֵן בְּלִיעַל אֶחָד וְקַפֵּץ לְתוֹכָהּ אִף עַל פִּי שְׂנֵיכּוֹה הַקְּרָה לְפָנֵי אֲחֵרִים אִף כִּי אֵין שְׂיָצֵאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קְרַע תֵּיִם לְפָנֵיהֶם וְנִשְׁתַּקְעוּ הַמִּצְרַיִם לְתוֹכּוֹ נֶפֶל פְּחָדָן עַל כָּל הָאֲמוֹת שְׂנֵיִאֲמַר (שְׁמוֹת טו) אֵין נִבְחָלוּ אֱלֹהֵי אָדָם וְגו' בִּיּוֹן שְׂבָא עֲמֶלֶק וְנִזְדוּג לְהֵם אִף עַל פִּי שְׂנֵטַל אֶת שְׁלוֹ מִתַּחַת יָדָן הַקִּירוֹ לְפָנֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם. וְכֵן רָאִינוּ בְּדוֹר הַתַּחְרוּן, שְׂהַגוּיִם הַרְשָׁעִים, הָאֲמוֹת הַשְּׂפֵלוֹת וְהַמְתּוֹעֲבוֹת, הָאוֹקְרַאִינִים

והפולגנים וכו', לא העיזו להתחיל עם נשמות ישראל ששכנו ביניהם שנים רבות כל כך, ביון שבאו הגרמנים העמלקים יפח שמם וזכרם, הם קררו את הענין לפני כל האמות האלו, והן נגדרו אחריהם במעשי הרציתה האיומים שלהם, השם יתברך ימחק זכרם מעל פני האדמה. וזהו זכור את אשר עשה לך עמלק – הוא תיב להפחות ולהפחך לגמרי, וכמו שהוא בכלליות שנשמות ישראל סובלים מהם, כך הוא גם בפרטיות כל אדם צריך תמיד לזכור: אילו פנים היו לי, ועזרו לי, ועכשו מגיע אחד ועושה ליצנות, צריך לדעת שזהו עמלק כמו שדורשים חכמינו הקדושים (פסיקתא דרב כהנא ג, א) על הפסוק (משלי יט, כה): "לץ תכהו" – זה עמלק. ואיתא בגמרא (ברכות נח ע"א): "לך הויה הפמלכה" (דח"א כט, יא) – זה מלחמת עמלק... מה השיכות? אלא שהוא רוצה להכניס ליצנות וספקות: "היש הויה בקרבנו אם אין", לכן הפשוטה על כך: "לך הויה הפמלכה" – רבנו של עולם! אני ממליך אותך עלי, אני יודע שאתה פה, ואתה לא תתחבא ממני. ועוד מסממני קלפת עמלק, שרוצה לשבר את האדם ולבטלו, מכניס בו מחשבות: "אתה לא שוה בלום" וכו', למה אנשים סובלים על העצבים? כי כל כך שברו אותו, הוריו ומחנכיו לא ידעו איך לחנכו, פסיכולוגים אומרים, שעד גיל שמונה עשרה בערך הילד שמע כמה עשרות פעמים בקרת הורסת: שלימזל שכמוך וכו', וכו',

עד שֶׁהוּא מִשְׁתַּכְנַע וּמִתְיַאֵשׁ מִחַיֵּיו, וְאַחַר כֵּן מִתְגַּלְעִים קִשְׁיִים בְּחַיֵּי
הַנְּשׂוּאִין שָׁלוֹ, לֹא לְמַדּוֹ אוֹתוֹ אִיךָ לְדַבֵּר לְאִשָּׁה, וְאַחַר כֵּן בְּשֵׁישׁ
בְּעִיּוֹת, צְרִיכִים לְלַבֵּת לְכָל מִינֵי יוֹעֲצֵי נְשׂוּאִין... שְׂפֶפֶק אִם הֵם
יְכוּלִים, וְאִם הֵם רוֹצִים לְעֹזוֹר...

מוֹבָא בִירוּשְׁלָמִי (מְגִלָּה פ"א ה"ד): 'אִין מְדַקְדְּקִין בְּמַעוֹת פּוֹרִים אֶלָּא
בְּפֹשֶׁט יְדוֹ לְפֹל נֹתְנִין לוֹ'²⁸; וְהַעֲשִׂירִים נוֹתְנִים וּמְחַלְקִים
בְּפוֹרִים בְּסָפִים רַבִּים לְצַדֻּקוֹת, עַל יְמִין וְעַל שְׂמֹאל, בִּידוּעַ. וְהִנֵּה
שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הִחֲכֵם מִכָּל הָאָדָם מִבְּקֵשׁ (מִשְׁלֵי ה, ח): "רֹאשׁ וְעֶשֶׂר אֵל
תִּתֶנּוּ לִי, כִּי נִסְיוֹן הָעֶשֶׂר קָשָׁה כְּמוֹ נִסְיוֹן הָעֵנִי, כִּי עֶשֶׂר²⁹ רוֹצֵה
לְתֵת צְדָקָה, וְאֵף אוֹמֵר 'לִשְׁם יְהוָה' לְפָנָי קִיּוּם הַמִּצְוָה, וּלְכַסּוֹף נִבְשָׁל
בְּעֵנִים שְׂאִינָם מְהַנְּנִים, שְׁהוֹלְכִים עִם הַכֶּסֶף הַזֶּה לַעֲשׂוֹת עֲבֹרוֹת...

²⁸ אִם כָּל הַשָּׁנָה, בְּשִׁבִיל דוֹלָר בּוֹדֵד שְׂאוּלֵי תִתֶּן לִי אֶתְּהָ עוֹד דוֹרֵשׁ הַמְלֻצָה, כַּעַת בְּפוֹרִים
כָּל אֶחָד נוֹתֵן בְּיַד רְחֵבָה...

²⁹ וְלֹא רַק עֶשֶׂר, אֶלָּא אֵף סָתֵם בְּנֵי אָדָם, יֵשׁ בְּאֵלוֹ, שְׁחוֹשְׁבִים שְׁהַעֲקֵר לַעֲשׂוֹת צְדָקָה עִם
אַחֵרִים, וְחוֹסְכִים מִבְּנֵי מִשְׁפָּחָתָם, הֵם אֵף מְבִיאִים רֵאָוִה מִמֶּמְרָה הו"ל (עֲרוּבִין כב ע"א)
שְׂאִין הַתּוֹרָה מִתְקַנְיָת אֶלָּא בְּמֵי שְׂמִשִּׁים עֲצֻמוֹ אֲכֹרֵי עַל בְּנָיו וְעַל בְּנֵי בֵיתוֹ כְּעוֹרֵב; אֲבָל
שׂוֹכְחִים לְבָאָר מִמֶּמְרָה הו"ל אַחַר (פְּתֻבוֹת נ' ע"ב): עוֹשֶׂה צְדָקָה בְּכָל עַת – זֶה הוּן אֶת
אֶשְׁתּוֹ וּבְנָיו וְכו'.

וְצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ שְׂיִזְכֶּה לְתֵת צְדָקָה לְעַנְיִים הַגּוֹנִים
וְאִמְתִּיּוּם, הַנִּצְרָכִים בְּאֵמֶת.

עַרְב הַהֶבְדֵּל בֵּין אָדָם לְזוּלָתוֹ הוּא בְּמִדַּת הַחֶמְחֻמִּים שֶׁלוֹ

כְּתִיב (שְׁמוּאֵל א טז, ז): "לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה
לְעַנְיִים וְהוֹ יִרְאֶה לְלֵבָב"; אָדָם יָכוֹל לְהִתְחַפֵּשׂ לְמַה שְׂרוּצָה, אָבֵל
בְּפוּרִים מְאִירָה הָאָרֶז נִפְלְאָה, וְזִכֵּי הָרְאוֹת רוֹאִים אֶת הַהֶבְדֵּל בֵּין
כָּלֵב לְאֶרְיָה, בֵּין אָדָם שְׁעוֹבֵר עָלָיו וּמִתְחַזֵּק לְבֵין אָדָם שְׂאִינֵנו יָכוֹל
לְהִתְחַזֵּק מֵעַמֻּד, וּכְמוֹ שְׂאֵמֵר רַבֵּנוּ ז"ל לְמוֹתְרַנ"ת ז"ל (תַּיִי מוֹתְרַן סִימָן
תַּקְנָה): יְזִכֵּי אֵינִי אֶתֶּה יוֹדֵעַ מַה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ חִפְזֵ? הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ
אוֹהֵב אָדָם מְרַקָּח – גָּאֵט הָאֵט לִיעֵב א גִּיפְרַעְגִּילְטֵן מְעַנְטְשֵׁן –
תֵּינֵנו כְּמוֹ שְׂמִטְגָּנִים עוֹף מְכָל הַצְּדָדִים, כִּד עוֹבֵר עַל הָאָדָם מְכָל
הַצְּדָדִים, וְהוּא מְחֻזֵּק מֵעַמֻּד – זֶה חָשׁוּב מְאֹד בְּשָׂמַיִם, כִּדְאִיתָא
בְּזִתְר תְּקֻדוֹשׁ (תַּלְק א ד' ע"א): 'מָאן מְנַכּוֹן דִּי חֲשׁוּכָא מְהַפְּכֵן לְנְהוּרָא
וְטַעְמִין מְרִירָא לְמִתְקָא עַד לָא יִיתוּן הֶכָא'; סוּבְלִים צְרוּת בְּעוֹלָם,
אָבֵל אִם מְחֻזֵּקִים מֵעַמֻּד – זֶה מַה שְׂנַשְׂאָר מְכָל הַטְּרָדוֹת – לְנִצָּח
נְצָחִים, הַדְּבוּרִים תְּקֻדוֹשִׁים שְׂזָכָה לְדַבֵּר לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ, וְהַשְׂיִחוֹת
שְׂשַׁח עִם אֲנָשִׁים אַחֵרִים מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ.

"אֶפְלוֹ אִישׁ פְּשׁוּט לְנִמְרֵי מִיִּשְׂרָאֵל מִתְקַן גַּם כֵּן בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא"

מספר על מזכירו של כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש זי"ע – הרב
התמיד ר' חיים מרדכי אייזיק חזקוני ז"ל, שהיה ממנה שלוחים
בשם רבו ז"ל, להפיץ יהדות במקום פלוגי ופלוגי, פעם חזר שליח
חב"ד אחד, וטוען שמרגיש שלא הצליח לפעול בלום, ענהו: האם
בום מים בן הצלחת לתת ליהודי? הוא עונה: בן... "נו, למה לא
עשית בלום? הרי בזכותך יהודי יברך ברפת 'שחבל'... ובאמת, זוהי
שיחה מרבנו ז"ל, כמובא (שיחות הר"ן סימן פה): 'אחד שאל אותו על
ענין נסיעה לאיזה מקום, אם יפע לשם. השיב לו: בשרואה אדם
נסיעה לפניו, אין לו להתעקש למנע מזה לישב בביתו דוקא. כי
בכל מקום שאדם נוסע לשם הוא מתקן שם איזה דבר. רק שיזהר
להיות שמור מן העברה חס ושלום, אבל בשהוא רק שמור מן
העברה חס ושלום. אזי כל אדם מתקן בכל מקום שהוא נוסע לשם.
אפלו איש פשוט לגמרי, כי בכל מקום שהאדם בא לשם, הוא עושה
שם בודאי איזה דבר שבקדשה על כל פנים. כי מתפלל שם ואוכל
שם ומברך על אכילתו לפניו ולאחריו וכיצא בזה. כי בודאי איש
ישראלי אפלו הפחות שבפחותים, על כל פנים הוא עושה כמה
דברים שבקדשה בכל מקום אשר הוא שם. ועל בן בודאי האדם
מכרח מן השמים להיות שם באותו מקום דוקא כדי שיתקן שם מה
שהוא דוקא צריך לתקן שם. על בן הוא מוכה לפניו מה שגודמן לו

נסיעה לשם, כי אולי יהיה מקרה לבוא לשם בשלשלאות של ברזל, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת פט ע"ב) על יעקב אבינו: ראוי היה יעקב לירד למצרים בשלשלאות של ברזל אלא וכו'. כמו כן הוא בכל אדם. שהוא טובה לפניו מה שמזדמן לו נסיעה לשם. כי בלא זה אולי היה מקרה לירד לשם בשלשלאות וכו' חס ושלום כנזכר לעיל. וכל זה דבר עם איש פשוט לגמרי. כי אפלו איש פשוט לגמרי מישראל מתקן גם כן בכל מקום שהוא, ובלבד שיהא שמור וכו'; איפה שיהידי הולך – הוא פועל... פה אני צריך ליצאת – אני נוטל ידים, ואם אין לי מים אני פונה אל הגוי, מבקש מים, ואני מברך ברפת 'אשר יצר', שבמקום הזה לא ברכו ברכה זו מעולם, וכאן אני מברך 'שהכל', יהודי הוא אף פעם לא לבד... לאן שנקלע – יש לו את הבורא, ומכל שכן אם אפשר לדבר שם עם יהודי מהשם יתברך, והיה נראה שלא פעלת כלום. ברנע שאתה מדבר אתה מאמונה, ונכנס בדעתו אולי אתה צודק, זה חשוב מאוד בשמים.

בעולמות עליונים נרחק כמה וכמה אלפים עולמות ופרסאות

ונגלה לנו רבנו ז"ל, אחר שספר הפעשה מהצדיק שנפלה עליו עצבות (שיחות שאחר ספורי הפעשיות) וזו לשונו: 'ידוע, שהעולם הגשמי הזה הוא רק נקדת המרפז בתוך הגלגלים, כמבאר לבעלי תכונה.

ומכל שכן נגד עולמות עליונים בודאי אינה נחשבת כל הארץ יותר מנקדה. וידוע שכל הקנים שתמשך מנקדת המרכז, הגה הם אצל הנקדה סמוכים כל הקנים זה לזה. וכל מה שמתרחקים מהנקדה הם מתרחקים זה מזה יותר. וכן בשיתרחקו הקנים הרבה מאד מהנקדה, יתרחקו גם כן הקנים זה מזה מאד, אף שלמטה אצל הנקדה הם סמוכים זה לזה. נמצא, אם ישער בדעתו קנים נמשכים מהארץ התחתונה, אפילו רק עד הגלגלים. נמצא אפילו אם אינו חולק ממקומו, רק כמלא החוט, אף על פי כן במקום הגלגלים נתרחק במקום שהיה נגד ראשו תחלה, נתרחק עתה כמה וכמה אלפים פרסאות. לפי ערך גדל הגלגל העליון נגד הארץ התחתונה בידוע. כי שם קבועים כוכבים אין מספר, וכל כוכב הוא בערך גדל זה העולם ויותר. מכל שכן וכל שכן בשישער בדעתו הקנים נמשכים עד עולמות עליונים, אשר כל הגלגלים נגדם אינם נחשבים כלום. נמצא שאין שיעור להרחוק שנתרחק שם בעולמות עליונים, על ידי תרחוק כל שהוא, אפילו פחות מחוט השערה שנתרחק וחלף במקום שהיה בתחלה. כי אף שבכאן בהארץ התחתונה לא נתרחק, וחלף רק פחות מחוט השערה, שבעיניו לא נתרחק כלום. כי זה אי אפשר לשער, רק השם יתברך. עם כל זה, שם בעולמות עליונים נתרחק

כִּמָּה וְכִמָּה אֲלָפִים עוֹלָמוֹת וּפְרָסָאוֹת. מִכָּל שָׁבֵן וְכָל שָׁבֵן בְּשָׂאָדָם הוֹלֵךְ פְּרָסָה אוֹ כִּמָּה פְּרָסָאוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֶּׁם. עֵינַי לֹא רָאִיתָהּ וְכוּ'.

אם הייתי יודע בצעירותי מה מעלת המשמח יהודים בפורים אפשר לפעול אצל הבורא כל דבר בכל מה שצריכים בגשמיות וברוחניות, אלא שצריך לנצל את הזמן היקר הזה. אמנם, עקר עבודת פורים היא רק שמחה, וגם תבכיות הן מתוך שמחה, רבנו ז"ל אומר שעקר השלמות היא להיות בשמחה. כמו שאומרים בשם הצדיק הקדוש רבי מרדכי מנדבורנה זי"ע אומר: "אם הייתי יודע בצעירותי מה מעלת המשמח יהודים, אזי במשך כל יום הפורים הייתי שם דגש על כך יותר מחבל".

זהירות בענין השתיה והשכרות של פורים!
ובענין השתיה והשכרות של פורים, צריך להזהר מאוד 'לשתות עם שכל', אם אדם שותה והוא מטל כמו פגור – לא פעל כלום בשתייתו³⁰, ואם תאמר: הלוא יש חיוב לשתות – "עד דלא ידע"?!

³⁰ בשתייתי אכרד גם התחבמתי (רציתי להמשיך עלי התקונים וכו') ונסיתי ושתיתי בקבוק וודקה שלם, ושכבתי זמן רב אחר כך, את הארבע פוסות לא יכלתי כמעט לשתות.

התשובה היא: שמאד מר עד דלא ידע כזה, שעל ידו שוכחים מהבורא יתברך... ואפשר לקום זאת על ידי ששואלים שנים או שלש פוסות וכו', ואחר כך רוקדים בכל עוז ותעצומות, וזוכים לבסומי בפוריא, בבחינת (ישעיה נא, כא): "ושכרת ולא מיין" – מרב להסתובב ולרקד... ועל כל פנים, לזכר היטב לברך בראוי ברפת המזון לאחר סעדת פורים, ולהתפלל תפלת ערבית של מוצאי פורים בכונה ובשוב הדעת, כמו שידוע שפרנא הרמ"א זי"ע שהיה רב העיר קראקא, נהג ללכת ולהסתובב במוצאי פורים, על הפתחים, ולהזכיר לבקש לברך ברפת המזון, למרות שהוא היה הרב... ומהיכן יודעים שאדם הוא באמת שכור? כשהוא מחבק ומנישק את חברו, וצועק מתוך שכרות באהבה גדולה: – "אני כל כך אוהב אותך..." , אבל אם אחד סוטר, מרביץ וזרק, הוא שייגעץ פשוט, הוא אינו שכור... אלא רק מחפש לנקם במי שלא יכל לנקם בשעת פכחות.

העקר שהמחשבה תהיה נקייה...

כי לא סבלתי אף את הריח, ויש כאלו שמתבטלים כמה ימים מתורה ותפלה, וכמה צריכים להתאשפו בגלל זה?

עלינו לזכור, כי בפורים פתוחים כל העולמות העליונים – ואפשר לפעל ולקבל את מה שאנו רוצים מן השמים, ועלינו לחזק ולהגביר מחשבתנו, שאמנם נפעל למזכה כראוי ביום הפורים הקדוש והנורא, כי הכל תלוי במחשבה, כמו שאיתא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן קצ"ג): 'דע, שהמחשבה יש לה תקופה גדולה, ואם יחזק ויגבר מחשבתו על איזה דבר שבעולם, יוכל לפעל שיהיה כה, ואפלו אם יחזק מחשבתו מאד שיהיה לו ממוץ, בודאי יהיה לו, וכן בכל דבר. רק שהמחשבה תהיה בבטול כל התרגשות. והמחשבה תקיפה כל כה, עד שאפשר למסר נפשו במחשבתו ממש' – העקר שהמחשבה תהיה נקייה...

גם בפורים אמור לעשות צחוק מצדיקים על ידי פורים רב' וכאן המקום למחות על המנהג ישראל' הבודוי, שח' פורים רב' עושה ליצנות מהרבי, הרב, הראש ושיבה וכו', כמה גחוק יש בזה, שאדם מורם מעם בזה, צדיק שעסק בתורה בלילות, בשעה שהפלעיג היה סרוח על מטתו, וכעת מתלבש כמזהו ומתקף אותו וכו' ועוד מלבישים זאת במנהג ישראל – אין לזה מקור... המקור הוא מפייבל שבור... הנה הגאון הקדוש מפאפא זי"ע היה צדיק שמסר נפשו על תורה ותפלה – ספר לי הרב החסיד ר' וואלף

פרידמאן ו"ל³¹ אודות הרב מפאפא, שבשנות הזעם חטף מכות רצה שישכב על הקטן, והוא סרב, היהודי הנ"ל ספר לי, שהוא השתגע רק מלראות זאת, והפאפער רב לא רצה להסתפל עליו, כי על משגע שורה רוח רעה, והוא אבד בשואה את אשתו וילדיו... ומגיע אחד צעיר פוחז, ומתיישב, ומנסה לחקות אותו בפורים, וזה עוד מנהג ישראל... ואם ידברו נגד זה – זה כאלו מדברים נגד מנהג ישראל. וכן הגאון הקדוש בעל השפע חיים' מצאנו קלויזנבורג זי"ע שאבד אשה ואחד עשר ילדים בשואה, ומה שהוא סבל שם – הכו אותו בקרש עם מסמרים רחמנא ליצלן, והוא זועק: אין סוף ברוד הוא... אין סוף ברוד הוא... והוא חטף מכות רצה... ומתיישב לידו שייגעץ ועושה ממונו ליצנות...

אף פעם לא השבתי מחשבה זרה:

שמעתי קלמט שהקליטו את שמחת פורים של אחת השנים³² אצל הגאון הקדוש בעל ה'דברי יואל' מסאטמאר זי"ע, ושם שומעים איך שהוא אומר דברים נפלאים, ושומעים שם קול של אחד, שתוף פדי מחקה את הקול הקדוש שלו, והרבי שואל אותו: מה אתה אומר?

³¹ החסיד הידוע ממונקאטש, שהדפיס את הסדור של מונקאטש הנודע.

³² וכיתי להיות אצלו בפורים, אבל לא באותה שנה.

והוא עונה לו תוך כדי שהוא מחקה את קולו וכו', ואני תמה: – וכי מרבי עושים ליצנות? וכי זוהי קדשה? אדרבה! תטה און לדבריו הקדושים... היית שומע אצלו כאלו דברים שלא היו שומעים אצלו במשך כל השנה! ואני בעצמי שמעתי בפורים כשהוא היה בגלופין, איך שהתבטא: "דבר אחד יודע הבורא כל עולמים, שאם פעם לא השבתי מתשבה זרה"... אצלנו בהתבודדות איננו משיגים מנהג ישראל שכזה, אצלנו בהתבודדות משיגים שמנהג ישראל הוא, כשאני רואה איך שזה נראה, אם הוא השקה את עצמו כמו שבור, שמה שיש לו על השפתים יש לו בפעים – תקשיב מה שתצדיק מדבר.

מעלות וקדשות שבת גדולה ויקרה מאד

הנה באה שבת קדושה מאד, בשבת צריכים להיות מאד בשמחה, כמו שרבינו ז"ל אומר (לקיפי מוהר"ן חלק ב' סימן יז): צריכה להיות שבת גדולה להיות שמח ומזב לב בשבת, פי מעלות וקדשות שבת גדולה ויקרה מאד. ואיתא מהגאון החיד"א זי"ע, שבערב שבת, כמו לפני כל נדרי, רץ השמן ומחפש איך הוא יכול להחמיא עוד יהודי, בערב שבת בהרבה בתים יש מריבות עם האשה, כדי שבכל

השבת תהיה 'צושטערטע שבת', בפרט השבת זכור הזו, צריך להזהר שתהיה רק שמחה בבית.

ההתחלה של הקדשה שאנו צריכין להמשיך עלינו הוא מפורים ואחר כך בא פורים... הנאון הקדוש בעל ה'דברי יואל' מפאטמאר זי"ע אומר, שבדאי לרדת לעולם הזה רק כדי לשמע את קריאת המגלה, היתה להם השגה אחרת מהי המגלה, צדיקים אומרים "מגלת אסתר", שהיא מגלה את ההסתרה שבתוך הסתרה, ואיפה שכתוב "המלך" במגלה, זה סובב והולך על מלכו של עולם. רבנו ז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן עד): 'צרוף של פורים מרמוז בפסח, בפסוק (שמות כג): "שבעת ימים תאכל מצות באשר צויתך למועד חדש האביב, כי בו יצאת מצרים ולא יראו פני ריקם". ממצרים ולא יראו פני ריקם ראשי תבות 'פורים'... בתחלה היו כל ההתחלות מפסח, ועל כן כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים. ועכשו... (ולא

סיים)³³.

³³ וענין בדברי מוהר"ן ז"ל (לקוטי הלכות ברפ"ת הרי"ח וברפ"ת הודאה הלכה ד' אות כה): על כן הקדים ה' ותקדף הרפואה על ידי ההארה הנפלאה הנמשכת על ידי הנס של פורים בכל שנה ושנה. עד אשר עכשו כל ההתחלות מפורים. שהוא בהינתן גאולה האחרונה שהיא מהינתן עמלק כנ"ל. ואפלו מצות פסח להיות נזהרין מהמין אין אנו יכולין לקום בשלמות כי אם על ידי פורים, כמו שכתב שם רבנו ז"ל, שעל ידי מצוות פורים יכולין

על ידי צדקה אפשר לתקן את הכל
 בפורים היא מעלה גדולה להסתובב בעבור צדקה, ידוע מה
 שהאדמו"ר הקדוש מהרי"ד מבעלזא זי"ע³⁴, אומר, בשהולכים
 לארבע רוחות העיר בעבור אספת צדקה – נצולין מארבע מיתות
 בית דין: סקילה, שרפה, הרג וחנוק, המזניעים לאדם שעבר עברות³⁵,
 פי על ידי צדקה אפשר לתקן את הכל. אזי בשמנצלים את ימי
 הפורים לקדו, או לדבר אליו יתברך, או לחזק יהודים, לתפוש יהודי
 ולחזקו שיהיה בשמחה, אבל לא סתם להשתפאות, להיות שמח –
 אבל לא על החשבון של השנני, שזה מאד מאד חמור.

פורים אתקריאת על שם יום הפורים

איתא בתקוני זחר (נו ע"ב) פורים אתקריאת על שם יום הפורים,
 דעתידין לאתענגא ביה'. והנה עצומו של יום פפור מכפר (פריית יח

להיות נזקקין מהמין בפסח, עין שם (בלקוטי תנינא סימן עד). נמצא, שעכשו החתולה של
 הקנשה שאנו צריכין להמשיך עלינו הוא מפורים.

³⁴ הגאון הקדוש מסאטמאר זי"ע, היה חוזר על אמרה זו, באשר צוה על קהל אנשיו
 להסתובב בעבור צדקה.

³⁵ במאמר ז"ל (פתבות ל' ע"ב): דין ארבע מיתות לא במלו – מי שנתחייב סקילה, או
 נופל מן הגג, או תיה דורסתו. ומי שנתחייב שרפה, או נופל בדלקה, או נחש מכישו. ומי
 שנתחייב הרגה, או נמסר למלכות, או לסמין באין עליו. ומי שנתחייב חנק, או טובע
 בנהר, או מת בסרזוכי'.

ע"ב) על השבים המאמינים בכפרתן' (רמב"ם הלכות שנגזות פרק ג' הלכה י').
אבל עברות של בין אדם לחברו אינן יום הכפורים מכפר עד שירצה
את חברו, כל שכן אם מבזים את הרבי, רחמנא ליצלקו, או מדברים
עליו, אתה יודע מה שעוד תוכל לחטוף בזה העולם? אדם סובל
מאשתו וילדיו ומשכניו – להכל יש חשבון.

פורים הוא זמן של תשובה מאהבה

יודע מהספרים הקדושים אשר פורים הוא זמן של תשובה מאהבה,
מחזקים אחד את השני, בימי הפורים הקדושים מתקנים את כל
העברות שבין אדם לחברו – מישרים את ההדורים, מקימים מצות
"משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים" – מחבקים ומנשקים
זה לזה, וכל אחד אומר לשני: "אני מתנצל לפניך מחל לי" ... ולכן
פורים בזה גדול, כי מתקנים את העברות שבין אדם לחברו... ובפרט
מהאדם שקבלת ממונו, וכעת אתה מעיז לדבר עליו, ועוד מדבר
לשון הרע עסיסי, והזילת שומע ומוסיף, וכל אחד מוסיף עוד עד
לשנעשית שיחה שלמה של דברי תבואה, לשון הרע ורכילות וכו'.

כל המועדים יהיה בטלים וימי פורים לא יבטלו

הז"ל אומרים: כל המועדים יהיה בטלים וימי פורים לא יבטלו,
ולכאורה יפלא, כי תרי זאת התורה לא תהא מחלפת, ואפשר

לְבָאָרוֹ עַל פִּי דְבָרֵי רַבְנֵנוּ ז"ל (לְקוּטָי מוֹתֵר"ן חֶלֶק ב' סִימָן ד'): זְהִתְגַּלְלוּת הָרָצוֹן הוּא עַל יְדֵי יָמִים טוֹבִים, כִּי כָל אֶחָד מֵהַיָּמִים טוֹבִים מְכַרִּין וְקוֹרֵא וּמְגַלֵּה אֶת הָרָצוֹן, שֶׁהַכֹּל מִתְנַהֵג רַק עַל פִּי רָצוֹנוֹ בְּלִבּוֹ, בְּבַחֲיִנַת (וּמְקָרָא כַּג' ג): "מְקָרָא קָדְשִׁי", שֶׁהַיּוֹם טוֹב קָדֵשׁ קוֹרֵא וּמְכַרִּין אֶת הָרָצוֹן בְּנֶפֶשׁ, כִּי בְּכָל יוֹם טוֹב וְיוֹם טוֹב עֲשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עִמָּנוּ אוֹתוֹת נוֹרָאוֹת, שֶׁהֵם הַפֶּן הַטֹּבֵעַ, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלֵּה הָרָצוֹן, שֶׁהַכֹּל בְּרָצוֹנוֹ, וְאִין שׁוּם חַיִּיב הַטֹּבֵעַ כָּלֵל. בְּפֶסַח יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם בְּאוֹתוֹת נוֹרָאוֹת. בְּשַׁבּוּעוֹת מִתַּן תּוֹרָה, שֶׁנִּתְּנָן לָנוּ הַתּוֹרָה בְּאוֹתוֹת נוֹרָאוֹת. בְּסַבְּכוֹת הֶקֶף עֲנִנֵי כְבוֹד. וְעַל כֵּן כָּל יוֹם טוֹב וְיוֹם טוֹב מְכַרִּין וְקוֹרֵא אֶת הָרָצוֹן בְּבַחֲיִנַת מְקָרָא קָדְשִׁי; וְהַכֹּל יִתְבַּטֵּל וְרַק פּוֹרִים יִשְׂאָר! כִּי פּוֹרִים הִיא מְחִינַת עֲמֶלֶק – מוֹחֲקִים אֶת הָעֲמֶלֶק הַפְּרָטִי – שֶׁהָיוּ לִי כָּל כֶּף הַרְבֵּה סַפְּכוֹת, וְאָדָם מְקַבֵּל כּוֹזֵאת שְׂמֹחָה, לֹא הַמוֹעֲדִים יִתְבַּטְּלוּ רַק שְׂמֹחַת הַמוֹעֲדִים, שְׁלֹשֶׁת הַרְגָּלִים זְמַן שְׂמֹחַתֵינוּ, הַשְּׂמֹחָה שִׁיּוֹצֵאֵת מִפּוֹרִים וּמֵה שֶׁנִּזְכָּה שֶׁתִּהְיֶה הַגְּדוּלָה – יִהְיֶה בְּפוֹרִים, וְכִמוֹ שֶׁרַבְנֵנוּ ז"ל אוֹמֵר שֶׁכָּל הַהִתְחַלּוֹת מִפּוֹרִים), וְהַשְּׂמֹחָה הַזֹּאת תִּהְיֶה שְׂמֹחָה כַּה גְּדוּלָה – שֶׁשְׂמֹחַת הַמוֹעֲדִים תִּתְבַּטֵּל בְּאוֹתָהּ שְׂמֹחָה – שֶׁתִּהְיֶה גְּדוּלָה וְעֲצוּמָה יִתְרָה מִכָּל הַשְּׂמֹחוֹת שֶׁל כָּל הַמוֹעֲדִים.

השם יתברך יעזר שנתיקה ונראה לזכות לכל זה, איתא בזהר חדש
(מדרש הנעלם פּרשת נח כג ע"ב): 'שאם תהיה תדא פנישתא, בזכותם
יתבניש כל גלותא, ואם הולכים בעבור אסיפת צדקה צריך שכל
וזכות לדעת איפה לתת את הצדקה, כמו שמזכיר זכות זו מוהרנ"ת
ו'ל ב'לקומי תפלות' שלו. הקדוש ברוך הוא יעזר שנזכה בכר
לגאולה.

